

Van Afstand naar Verbinding

Meervoudige betrokkenheid in het Sociaal Domein als scheiding
en samenwerking schuurt

Een deskundigheidsdocument

Onder-
steunings-
team

Sonja Hopmans

Team Oppakken en Leren van Complexe Casuïstiek, OZJ

Januari 2022

ZORG
SAMEN STEEDS BETER
VOOR DE
JEUGD

1. Inleiding

De stress en chaos die een scheiding met zich meebrengt, ontwricht en brengt een gezin in transitie. Dat is normaal. Het vraagt van ieder gezinslid tijd om een hernieuwd evenwicht te vinden. Meestal komt het nieuwe gezin zelf tot een balans. Helaas heelt bij een deel van de scheidingen de tijd de wonden niet en blijft er 1- of 2-zijdig stille of actieve strijd. Hoe goed de pedagogische vaardigheden van ouders ook zijn en hoe zeer de fysieke veiligheid van het kind ook geborgd is, kinderen lijden onder een destructieve ouderrelatie. Zij kunnen angstig of eenzaam zijn en krijgen hierdoor vaak op latere leeftijd zelf problemen in relaties. In deze gevallen kan professionele begeleiding helpen. Echter, deze begeleiding blijkt niet altijd effectief om verschillende redenen. Hier gaat dit document verder op in, met als hoofdvraag:

Als het ouders op eigen beweging niet lukt om na echtscheiding de strijdbijl te begraven en een klimaat van geborgenheid en vertrouwen voor de kinderen te scheppen, hoe kan dan binnen het Sociaal Domein anders, eerder en effectiever begeleiding geboden worden aan deze gezinnen?

Het antwoord op deze vraag is: door meervoudig betrokken te zijn. In dit document lees je wat meervoudig betrokken zijn inhoudt. Daarnaast vind je concrete kaders en tools voor professionals om op deze manier met deze ouders te werken.

Hoewel ik niet compleet zal zijn en dit ook niet nastreef, hoop ik hiermee een bijdrage te leveren aan reflectie op het handelen van professionals in het Sociaal Domein met betrekking tot deze gezinnen. En er daarmee ook voor te zorgen dat kennis en vaardigheden van ouders op dit gebied verrijkt worden. Het bewust, effectief en professioneel toepassen van meervoudige betrokkenheid heeft hoe dan ook invloed op een gezonde leefomgeving voor opgroeiende kinderen, gezinnen en de gemeenschap.

2. Aanleiding en achtergrond

Wie ben ik

Mijn naam is Sonja Hopmans en ik ben 20 jaar werkzaam binnen het Sociaal Domein. De afgelopen jaren heb ik in mijn opdrachten en vanuit het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd pilotprojecten gedaan waarbij ik aan de hand van concrete casuïstiek, mijn kennis en ervaring op het gebied van (complexe) scheidingen inbracht. Om vervolgens tot oplossingsrichtingen te komen en in de hele keten leeropbrengsten te genereren. Het afgelopen jaar deed ik dit voor de gemeente Nijmegen (Jeugdbeschermingstafel) en coachte ik jeugdbeschermers binnen Jeugdbescherming Gelderland.

Professionals raken snel 'ingezogen'

Deze projecten en mijn ervaring, ondergane supervisietrajecten en kennis op het gebied van werken met mensen in conflict (ouders, partners, gezinnen, professionals en partijen) brachten mij fundamentele inzichten die ik graag deel.

Ik ontdekte dat wanneer deze ouders hulp zoeken, hun dynamiek altijd direct een sterk emotioneel beroep op de professional doet. Die voelt zich snel ingezogen, verliest een vrije positie en kan niet meer effectief zijn. Dit leidt regelmatig tot trajecten die lang blijven doormodderen en die enkele of meerdere malen overgedragen worden aan andere professionals, zonder verbeterde omstandigheden voor het kind. Dit, ondanks dat er landelijk een uitgebreid aanbod op het gebied van complexe scheidingen voorhanden is. Een aanvraag bij de Jeugdbeschermingstafel voor een beschermingsonderzoek lijkt dan een laatste redmiddel.

In de praktijk blijkt vervolgens dat het overnemen van verantwoordelijkheid door drang of dwang nauwelijks meerwaarde heeft. Het levert eerder een podium op voor het voortzetten van (koude)oorlog tussen ouders, dan dat het leidt tot welzijn en rust voor de kinderen. Bovendien is het primair aan ouders zelf, om ook na scheiding een klimaat van geborgenheid en vertrouwen voor de kinderen te scheppen, zodanig dat hun kinderen zich leeftijdsadequaat en vrij kunnen ontwikkelen.

Meervoudige betrokkenheid

Eén van de inzichten die ik heb opgedaan, is dat meervoudige betrokkenheid een onmiskenbare basis vormt in het werken met ouders in complexe scheiding. De grondhouding van de meerzijdig betrokkene is getuige zijn zonder oordeel en met de intentie om kwalitatief contact te maken. De professional kan zich vervolgens beurtelings tot alle betrokkenen van het systeem verhouden en is voor de een zonder tegen de ander te zijn. De belangen van alle betrokkenen worden gezien en alle verhalen worden in openheid ontvangen. Hiermee wordt al een deel van de angel verwijderd. De meervoudig betrokken professional gaat dan ook niet op zoek naar de waarheid, maar kijkt naar patronen. Door deze zichtbaar te maken voor alle partijen, kan bewustwording ontstaan.

3. Opbouw van dit document

Naar aanleiding van deze ervaringen is er een manier van werken en een visie ontstaan. Dit document beschrijft deze visie, een werkwijze die hierop aansluit en werkbaar gereedschap voor alle partijen binnen het Sociaal Domein die kampen met vragen van ouders in complexe scheiding. Het document is in dezelfde volgorde opgebouwd:

- **De visie** vormt het fundament. Vervolgens geef ik aan hoe dit fundament vanuit de verschillende perspectieven op elkaar ingrijpt, omdat het krachtig werkt als visie en werkwijze in de keten eenduidig, permeabel en consequent wordt doorgevoerd.
- **Visie en samenwerking in de keten.**
- Dan volgt **de werkwijze**. Deze kan per beschreven element getraind worden. Werk hierbij steeds vanuit de beschreven visie, zodat het fundament van werken uitgangspunt blijft. Neem tijd ertussen, zodat het geleerde kan beklijven en geïntegreerd kan worden.
- **Als het dan toch vastloopt.**
- **Contact en samen aan de slag.**

In de tekst verwijs ik naar bijlagen, die werkgereedschap bieden en als oefening gebruikt kunnen worden.

Daarnaast sluiten de meeste onderdelen af met een vraag die uitnodigt om professioneel bij het onderwerp stil te staan. Deze vragen herken je aan het vraag-icoon.

4. Visie

Ingezogen in de dramadriehoek

Het is belangrijk om ouders in complexe scheiding effectief te begeleiden, omdat kinderen per definitie lijden onder een destructieve ouderrelatie. Het geeft een interne splitsing welke verward, angstig of eenzaam voelt en welke invloed heeft op een vrije en gezonde identiteitsontwikkeling en de manier waarop deze kinderen nu en in hun volwassenheid relaties aangaan. Het heeft daarom altijd zin en nood om ouders, die na scheiding in conflict blijven, laagdrempelig en aan de voordeur op een effectieve en krachtige manier te coachen en ondersteunen. Zodat strijd niet of minder nodig is en er meer ontwarring en ademruimte komt voor het kind.

De dynamiek van gescheiden ouders die de strijdbijl niet kunnen begraven, bestaat uit communicatie vanuit existentiële angst, verlies- en pijnstukken. Deze vinden hun herkomst regelmatig in pijn vanuit eigen opgroeien. Zodra hulpverleners met deze ouders in contact komen, ontmoeten zij gedrag van macht en onmacht en verdeel- en heers en dit doet direct een emotioneel beroep op hen: 'willen helpen en oplossen'. En juist dan worden hulpverleners ingezogen in de dramadriehoek ([bijlage 1: De Dramadriehoek](#)). Hoe harder zij willen oplossen, hoe sterker de dynamiek zich manifesteert. Ouders hebben regelmatig een groot (levens)belang bij deze strijd: overleving. Deze dynamiek verengt echter en maakt verbinden onmogelijk, omdat mensen vanuit beschermingsmechanismen in interactie gaan. Emoties en reactief gedrag voeren dan de boventoon in gesprek met (dit deel van) ouders.

Ook al schaadt dit kinderen, het heeft geen zin om ouders hiervan te overtuigen. Laat staan dat het doel is dat zij beter moeten leren communiceren. Beiden doen namelijk een beroep op onvermogen en falen. De kans op weerstand en versterking van het vechten vergroot dan. Dit heeft een polariserend effect op het gezin, de hulpverleners en ook op de samenwerking tussen partijen. Met meer schade voor het kind als gevolg.

Kwaliteit van contact en aandachtige aanwezigheid

Hierop aansluitend is mijn visie dat de kwaliteit van het contact en onze aandachtige aanwezigheid de (professionele) basis vormen. Want elk mens wil in essentie gezien en gekend worden. Dit betekent oprecht contact en vraagt een sfeer van veiligheid en betrouwbaarheid, zodat er minder afweer nodig is.

Het scheppen van een duidelijk werkkader hoort daarbij, want afbakening geeft veiligheid. Het werkkader bestaat uit kennis en kunde over wat kinderen nodig hebben van hun ouders en hoe je met hen omgaat om goed op te groeien. De ouder kan zich door een duidelijk kader meer ontspannen en zichzelf meer laten zien. De hulpverlener is dan stiller en milder en kan meer helder en breder kijken en voelen. Antwoorden op vragen als: 'welke gedragspatronen zijn zichtbaar, wat zijn de functies ervan en hoe vormen deze patronen schakels in de bredere context?', worden dan als vanzelf zichtbaar.

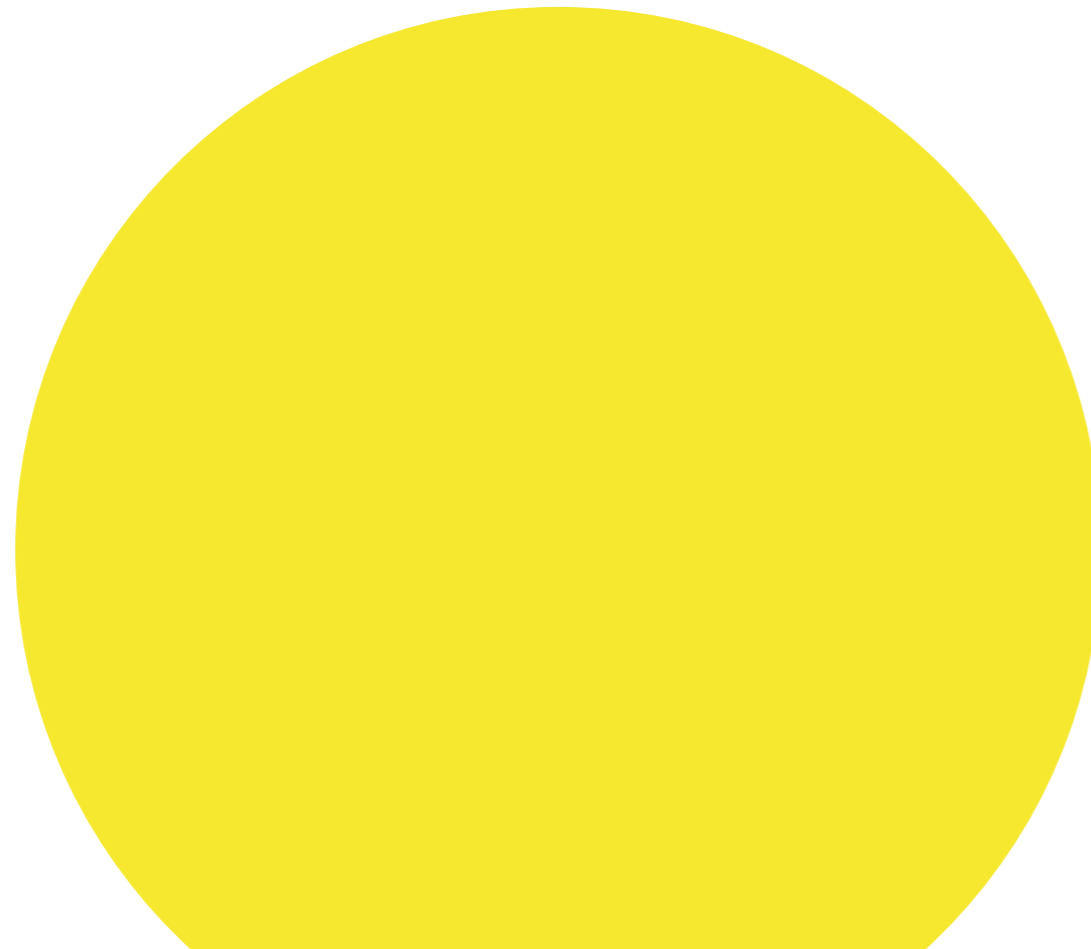
Door ouders zo te ontmoeten, wordt het kind dat voortkomt uit deze ouders erkend. Door ouders zo te ontmoeten, kan er ruimte ontstaan voor het kunnen nemen van verantwoordelijkheid voor het eigen gedrag. Dit is een systemische benadering.

Deze visie is de basis voor de samenwerking met zowel ouders als collega's: veilig, duidelijk, betrouwbaar en afgestemd, zodat ieder meer van zichzelf laat zien en er beter gereflecteerd kan worden. Want ook partijen en hulpverleners zijn schakels in het geheel. Zo blijven hulpverleners uit de inhoud en uit de zuigende wer-

king van de conflictdynamiek en kunnen nu effectief interventiekeuzes maken die bijdragen aan ontwarring, rust en duidelijkheid voor het kind.

Welke visie heeft jouw organisatie op het (samen)werken met complexe scheidingen? Hoe komt dit overeen met bovenstaande visie en hoe verschilt het?

5. Visie en samenwerking in de keten

Zoals ik eerder noemde werkt het krachtig als visie en werkwijze in de keten trapsgewijs eenduidig, permeabel en consequent wordt doorgevoerd. Hieronder omschrijf ik wat dit vanuit de verschillende perspectieven betekent. De aangestipte uitgangspunten, worden later in het document verder uitgediept.

De Regio – De keten

- Een gedeelde regionale visie door opdrachtgevers en partijen in het preventieve veld, de ‘voorkant’, specialistische hulpverlening en gecertificeerde instellingen.
- Een permeabele samenwerking tussen partijen rondom eenzelfde vraag.
- Partijen kennen elkaars rollen en taken en werken aansluitend samen. De mens en zijn vraag staan centraal en prevaleren boven de bedrijfsvoering.
- Deskundigheid zo vroegtijdig mogelijk inzetten: inclusief justitie, advocatuur en jeugdbescherming.
- Vastgelegde afspraken in de keten over rapportage van de feitelijke realiteit, de feitelijke interventies en het feitelijk effect daarvan, zodat mocht het tot een vraag aan de jeugdbeschermingstafel komen, er een getrechterde vraag is waarop een passend advies of besluit kan komen.
- Een duidelijke regionale routing van vragen rondom (complexe) scheiding, van preventie tot dwang.
- Een expertisepunt voor professionals en ouders.

De organisatie en professionals

- Werkt vanuit de regionale visie en stimuleert organisatie overstijgende samenwerking
- De professionals krijgen intern rugdekking, tijd en vertrouwen, passend bij de zwaarte van deze taak.
- De organisatie onderkent dat complexe scheidingszaken een andere deskundigheid vragen, dan reguliere vragen. Zij voorziet in deskundigheidsontwikkeling en supervisie/intervisie op dit thema en selecteert professionals met affiniteit en talent.

De Professional

- Kent en werkt volgens de gedragen organisatorische en regionale visie en heeft kundigheid op dit thema.
- Screent veiligheid altijd en normaliseert tegelijkertijd.
- Heeft een houding van oordeelloosheid en meervoudige betrokkenheid.
- Heeft kennis van trauma en hechting, (h)erkent deze signalen bij ouders en motiveert zo nodig tot traumabehandeling of andere helpende bronnen.
- Is een volwassen voorbeeldmodel van warmte en kracht en spiegelt direct en transparant.
- Kent zichzelf, de eigen patronen, triggers en waarden.
- Werkt nauw en transparant samen en kent rol en taak.
- Is vitaal en aanwezig en hanteert persoonlijke grenzen in het cliëntcontact.
- Staat open voor feedback en kan flexibel en dynamisch op verschillende bewustzijnsniveaus meebewegen.
- Is vrij van geest en werkt vanuit rust en vertrouwen.
- Kent methodiek, maar laat zich er niet door beperken.
- De professional handelt kordaat en onderhoudt een lijn van contact met het gezin.

De professionals onderling

- Gaan direct, regelmatig en bij vastlopen met de betrokken partijen om tafel en maken afspraken over gezamenlijk beleid, omgangsregels, informatie delen, rollen en taken. Stellen elkaar overstijgende, systemische vragen met als doel hoe vormen we een geoliede machine voor dit systeem?
- Spreken vertrouwen en loyaliteit naar elkaar uit: 'we doen dit samen'.
- Vormen een consequent team van 'ouders' voor deze ouders'.
- Stemmen regelmatig hun werkwijze met elkaar af voor 'consequent ouderschap'.
- Verwijzing naar een methodiek komt tot stand binnen een weg der geleidelijkheid en wordt warm overgedragen (visie en beleid afgestemd). De verwijzing past binnen de context, is ingebed en heeft een casusregisseur. Bij wisseling van casusregisseur, blijft de eerdere regisseur aan de zijlijn betrokken.

Ga eens na hoe er in jouw regio overeenstemming of verschil is in visie en werken. Welke uitdaging kun je voor jouw regio beschrijven? Hoe, in welke context en met welke rollen en partijen kun je hierover het gesprek aangaan?

6. Werkwijze

Het werken met ouders in conflict start dus bij echt contact, vanuit het hart. Van mens tot mens kan er een veilige, betrouwbare en meervoudige betrokken verbinding zijn. Vervolgens is het belangrijk om een aantal uitgangsprincipes te hanteren waarop rol, taak en een werkkader gebaseerd, gelegaliseerd en geconcretiseerd worden. Dit zodat er stevigheid en richting is. Wanneer deze er zijn is het goed om te weten welke concrete inhoudelijk stappen gezet kunnen worden. Hiervoor geef ik een stappenplan, werktuols en uitgeschreven voorbeelden ter inspiratie. Ook benoem ik als laatste de belangrijkste vaardigheden.

Basisattitude 'Meervoudige Betrokkenheid'

Een attitude is een houding die een diepgeworteld geloof uitstraalt. Dit geloof behelst geïntegreerde (**basis**) **overtuigingen**. Door deze positie te kiezen, 'word je het steeds meer'. Wat houdt kiezen in? Dat je samen in het team uitspreekt en afspreekt dat vanuit deze overtuiging met elkaar gewerkt wordt. Vanuit dat wezenlijke, ontstaat een natuurlijk handelen, een congruentie. Attitude wordt verrijkt door **uitgangsprincipes** die gestoeld zijn op kennis en vloeiend aansluiten bij de voorgenoemde overtuigingen. De professional staat voor het vak en straalt uit het vak te kennen. Ook deze principes spreek je in de samenwerking uit.

De onderstaande basisovertuigingen passen bij de positie van 'De oordeelloze getuige'. Door deze te verinnerlijken, wordt de houding van meervoudige betrokkenheid steeds meer een vanzelfsprekend onderdeel van de professionaliteit. Verinnerlijken gaat het makkelijkst als je regelmatig rustig gaat zitten, de adem even stil volgt en de overtuigingen om de beurt hardop uitspreekt en toetst op 'geloof' ([Bijlage 2: 'De oordeelloze getuige – volgen en leiden naar breder perspectief'](#)). Dit werkt ook sterk in een samenwerkings-team rondom een vraag van ouders.

Basisovertuigingen

1. Ik ben okay en jij bent okay.
2. Elk gedrag heeft een positieve intentie, ook als het grenzen overgaat
3. Niemand is de boef als er conflict is.
4. Als samen niet lukt, dan apart ouderschap.
5. Ouders in conflict zijn geen moeilijke ouders, maar zij hebben het moeilijk.
6. Ouders zijn de experts als het om het kennen van hun kinderen gaat. Professionals zijn experts in wat kinderen nodig hebben van hun opvoeders voor hun welzijn en ontwikkeling.

Het is van belang om elkaar aan te spreken bij het afglijden van de basisattitude en daarmee ook te accepteren dat cliënten en interne en externe collega's hierop feedback geven. Bijvoorbeeld wanneer je merkt dat je ouders niet meer ziet als de experts als het gaat om kennen van hun kinderen. Afglijden is merkbaar door spanning, irritaties of afhaken. Door bij de les te zijn, is ontspannen in de gespannen situatie mogelijk. Bescheidenheid prevaleert dan boven hoog- of laagmoed. ([Zie: 'Stilstaan en Doorgaan'](#))

Ga eens na wat je van de basisovertuigingen vindt. Geeft het harmonie of conflict in je? Wissel dit uit met collega's. Ga onderling ook na hoe je elkaar feedback kunt geven hierop en of hier draagvlak voor is.

Uitgangsprincipes

Onderstaande uitgangsprincipes zijn berust op kennis en ervaring. Door onderstaande principes in het team naar elkaar uit te spreken en te doorgronden, kun je een consequent team van professionals vormen.

1. (Gescheiden) ouders zijn aangewezen om een gezond, ondersteunend en veilig leefklimaat voor hun kinderen te bieden. Vanuit conflict en pijn lukt dit niet.
2. Kinderen hebben toestemming van ouders nodig om van de andere ouder te mogen houden en contact te hebben. Vanuit conflict en pijn lukt dit niet.
3. Hechting, trauma en/of persoonlijkheidsproblematiek spelen bij complexe scheidingen altijd een rol en gaan gepaard met overlevingsgedrag of destructief gedrag.
4. Overlevingsgedrag 1 of 2-zijdig uitdoven, behandelen of ombuigen leidt tot meer innerlijke rust voor ouders en meer rust, duidelijkheid en ontspanning voor het kind.
5. De hulpverlener(s) nemen op basis van bovenstaande de rol in van 'consequente, liefdevolle ouder(s)' voor ouders en kinderen en vormen op basis hiervan een systemisch maatplan gericht op bewegen naar rust en welzijn van iedereen.

Wissel met een groep van 3 of 4 collega's per punt eens uit hoe je je hierin kunt vinden en wat dit van je vraagt als professional.

Werkwijze stappenplan

Wanneer de basisattitude van meervoudige betrokkenheid meer eigen geworden is, kan vanuit een duidelijk kader gewerkt worden. De aanvang van een hulptraject met ouders in complexe scheiding vraagt namelijk een andere werkwijze dan andere hulpvragen.

Het contact met ouders vormt hoe dan ook het uitgangspunt: systemisch zijn zij verantwoordelijk voor hun kinderen. De professionals stellen zichzelf en ouders ook altijd de vraag: 'Hoe kunnen we het kind maximaal, leeftijdsadequaat en zoveel mogelijk vanuit de normale structuur (school – omgeving – vertrouwenspersonen) nu en morgen ondersteunen, zodat hij of zij 'het boek met deze ouder(s) zo goed mogelijk kan lezen' en gezien wordt door andere betrouwbare volwassenen die het welzijn steunen en de strijd niet voeden?' Dit is een nodige ont-schuldigende interventie voor het kind.

Onderstaand stappenplan is een leidraad voor de start en voortgang van hulpverlening aan ouders in een complexe scheiding. Bijlagen gekoppeld aan stappen worden rechts weergegeven.

Stappen	Bijlagen
1 De casusregisseur heet de ouders in conflict samen welkom en nodigt hen per telefoon uit. Als samen niet gaat, dan spreekt de casusregisseur de ouders apart. Beide ouders blijven gedurende het hele traject samen welkom.	
2 In het eerste gesprek maakt de hulpverlener het werkkader, rol en taak duidelijk en stemt wederzijdse verwachtingen en gewenste omgangsvorm af: 'We spreken niet over de ander, maar over wie jij bent, wat jou raakt en wat jij kunt versterken of afzwakken, zodat jouw gedrag bijdraagt aan rust en welzijn voor de kinderen.'	Bijlage 3: Samenwerkingskader voor Complexe Scheidingen

- 3 De hulpverlener onderzoekt samen met de ouder(s) het probleem met het probleem. De vragen uit de MASIC zijn een goed uitgangspunt om een volledig beeld te krijgen van ieders achtergrond, de periode van relatie, scheiding, nascheiding en of er sprake is van geweld en in welke hoedanigheid.

[Bijlage 8: MASIC-interview](#)

- 4 Check:
 - Gebruik bij signalen de Meldcode Huiselijk Geweld van de eigen organisatie om acute of structurele onveiligheid uit te sluiten en het vrijwillige kader te legaliseren.
 - Is er sprake van dwingend blijven voeden van het conflict?
 - Is de scheiding door beiden verwerkt? Of vraagt dit nog stappen?
 - Wat is de veranderpotentie van ouders? Wie heeft de meeste veranderpotentie?

- 5 Beleg een systemische startinspiratiesessie met betrokken partijen en/of de gedragswetenschapper en wijs een niet-hulpverlenende procesbegeleider hiervoor aan. De sessie is geanonimiseerd, omdat het doel is een afgestemd samenwerkingsteam te vormen.

[Bijlage 4: Inspiratiesessie Meervoudige Betrokkenheid](#)

[Bijlage 5: Profiel Procesbegeleider](#)

- 6 Maak een maatplan waarin de maximale omstandigheden als hypothese gesteld worden (strategie) om ouders hun eigen haalbare, beweging te laten maken. Identificeer intussen wat voor het kind prettig is. Beschrijf hoe je nauw en afgestemd samenwerkt, zodat je 'consequente ouders' kunt zijn.

- 7 Werk op deze manier consequent met ouders en het systeem. Kom regelmatig met samenwerkingspartners en met ouders bij elkaar totdat de situatie goed genoeg (geborgd) is. Maak hierbij onderscheid tussen samenkomen voor professionele, systemische reflectie en samenkomen voor inhoudelijke reflectie met de ouder.

Hoe is dit stappenplan anders dan hoe je nu zelf werkt met deze ouders? Wat zijn persoonlijke uitdagingen daarin voor jou t.a.v. de hulpverlening en t.a.v. de samenwerking?

Vaardigheden casusregisseur - professionals

Dit alles vergt specifieke vaardigheden van de casusregisseur en de betrokken professionals, namelijk:

- Het innemen en uitspreken van standpunten over wat kinderen van ouders nodig hebben om zich goed te ontwikkelen.
- Het kunnen herkennen van traumagerelateerd of destructief gedrag (zie [bijlage 1: 'Dramadriehoek'](#)). Kies waar je wel of niet op reageert zodat oude interne en externe patronen niet bevestigd en gevoed, maar begrensd worden. In plaats daarvan worden de gezonde delen gestimuleerd.
- Coachingsvaardigheden die invloed hebben op persoonlijk leiderschap en het ervaren van eigen verantwoordelijkheid en invloed, zoals:

- Metacommuniceren als spiegel /feedback:
 - ‘Jij zegt steeds wat ik moet doen. Ik voel dan irritatie en heb juist geen zin meer om iets voor je te doen. Hoe is dat voor je? Zullen we kijken hoe ik wel zin heb om iets voor je te doen?’
- Persoonlijke grenzen stellen aan onwenselijk gedrag en nieuw constructief gedrag aanleren.
 - ‘Je rolt met je ogen als ik spreek. Ik wil integer samenwerken en dit past daar niet bij. Als je iets niet prettig vindt, noem het me. Zoals ik dat nu doe. Ik kan dat hebben van je.’
- Vertalen van de betekenis van emoties en constructief gedrag hierbij aanleren.
 - ‘Wat is er zo belangrijk voor je, dat je zo boos wordt?’ ‘Wat zou je kunnen doen, zodat de ander jouw grenzen beter kent?’
- Aansluiten bij ouders (volgen) en tegelijkertijd voortdurend taakgericht richting geven aan de gewenste beweging (leiden)
 - Zie [bijlage 2: ‘De oordeelloze getuige en volgen en leiden naar breder perspectief’](#).
- Herkennen als er 1 ouder sterk saboterend, onveranderd gedrag vertoont. Als de andere ouder meer veranderpotentie heeft, dan hierop gaan inzetten vanuit de vraag: ‘Wat geef ik aandacht en wat laat ik uitdoven?’
 - Zie [bijlage 6: ‘2 voorbeelden uit de praktijk’](#) en [bijlage 7: ‘Effectieve communicatie bij buikpijnmails’](#).

Wissel met je collega's uit:

- Welke van deze vaardigheden heb je ter beschikking en in welke vaardigheden heb je nog oefening nodig? Wissel dit eens met collega's uit.
- Wie kan van wie leren en hoe ga je dat doen?
- Welke vaardigheden zijn nog niet in het team aanwezig en vragen extra training?

7. Als het dan toch vastloopt

Zodra hulpverlening vastloopt, kenmerkt zich dat meestal door ingezogen zijn in de dramadriehoek, een vernauwd bewustzijn en samenwerking die versplinterd is en een parallel proces weergeeft. Het is dan nodig om te stoppen en stil te staan, zodat je weer in samenwerking kunt komen. Een ‘Inspiratiesessie bij vastlopen’ is daarvoor een goede werkvorm.

Inspiratiesessie bij vastlopen

De sessie heeft eenzelfde karakter als de startinspiratiesessie, maar begint anders. Het is bedoeld om met alle betrokken partijen stil te staan en perspectief te verbreden. Je kijkt met elkaar naar de realiteit van de situatie van het gezin, zonder interventie, en hoe met elkaar daarin vastgelopen is. De groep reflecteert op eigen vastlopen. Dit geeft ruimte voor nieuwe inzichten en een nieuwe koers met samenwerkingsafspraken, zodat er weer samenwerking kan zijn. De sessie is geanonimiseerd. In [bijlage 4: ‘Inspiratiesessie Meervoudige Betrokkenheid’](#) wordt dit verder toegelicht.

Na de sessie vorm je met elkaar een team van ‘consequente ouders’ voor de ouders van dit kind door duidelijk en met menselijke warmte een gewoonte- en hulpverleningskader te plaatsen: ‘Dit is hoe en waartoe we (samen)werken zodat rust en welzijn van ieder verbetert en zo gaan we met elkaar om’. Je weet een balans van zakelijkheid en empathie. En neemt leiding zonder de kwaliteit van het contact te verliezen. Dat betekent dat gestart wordt met waar iedere individuele ouder is en hen vanaf dat punt steeds meenemen in een beweging die verder brengt. In dit proces reflecteert iedereen voortdurend op zijn/haar eigen gedrag en wordt nauw en afgestemd samengewerkt.

Weten wat dit op kan leveren?

Vanuit het pilotproject van de Jeugdbeschermingtafel Nijmegen zijn twee cases uitgeschreven. Zie daarvoor [bijlage 6: ‘Twee voorbeelden uit de praktijk’](#). Het eerste voorbeeld geeft een goed beeld van hoe een traject geborgd afgerond kan worden. Het uitgangspunt is dat binnen de realiteit van de omstandigheden er een ‘goed genoeg’ is voor de kinderen. Dit betekent in eerste instantie geen ouderstrijd en daarmee zoveel als mogelijk rust en welzijn. En per gezinssituatie: duidelijkheid, liefde, ontwikkelmogelijkheid, een vorm van gegund contact met beide ouders en een bedding van betrouwbare volwassenen om de kinderen heen.

- Wat is ‘goed genoeg’ voor jou? Wat kom je in jezelf tegen bij antwoord op deze vraag?
- Kies 1 inzicht uit de voorbeelden welke je bijzonder aanspreekt. Wissel dit met een kleine groep collega's en/of in het team uit en licht het toe. Beschrijf welke inzichten bruikbaar zijn voor jullie werkwijze met deze groep. Beschrijf in samenhang hiermee welke werk/procesafspraken gemaakt kunnen worden en hoe deze afspraken in de praktijk gebracht kunnen worden.

8. Contact en samen aan de slag

Ik realiseer me dat het leren en integreren van bovenstaande deskundigheid in de hele keten beslissingen, aandacht, oefening en standvastigheid vraagt. Dit document vormt een basis waarbij mijn wens is dat door een duidelijke route en regie, een continue reflectie, permeabel samenwerken en het blijven ontwikkelen van kennis en kunde er echt een kwaliteitsslag gemaakt kan worden. Dit in het belang van een gezonde leef-omgeving gericht op welzijn voor opgroeiende kinderen, gezinnen en de gemeenschap.

Het vraagt tijd, aandacht en training. Ik draag hier graag verder aan bij.

Ben je hierin geïnteresseerd? Of kan ik jullie op een andere manier meer over dit onderwerp leren? Neem dan gerust contact met mij op.

Sonja Hopmans

Sonja.Hopmans@vng.nl

06 10735950

9. Naslaglijst

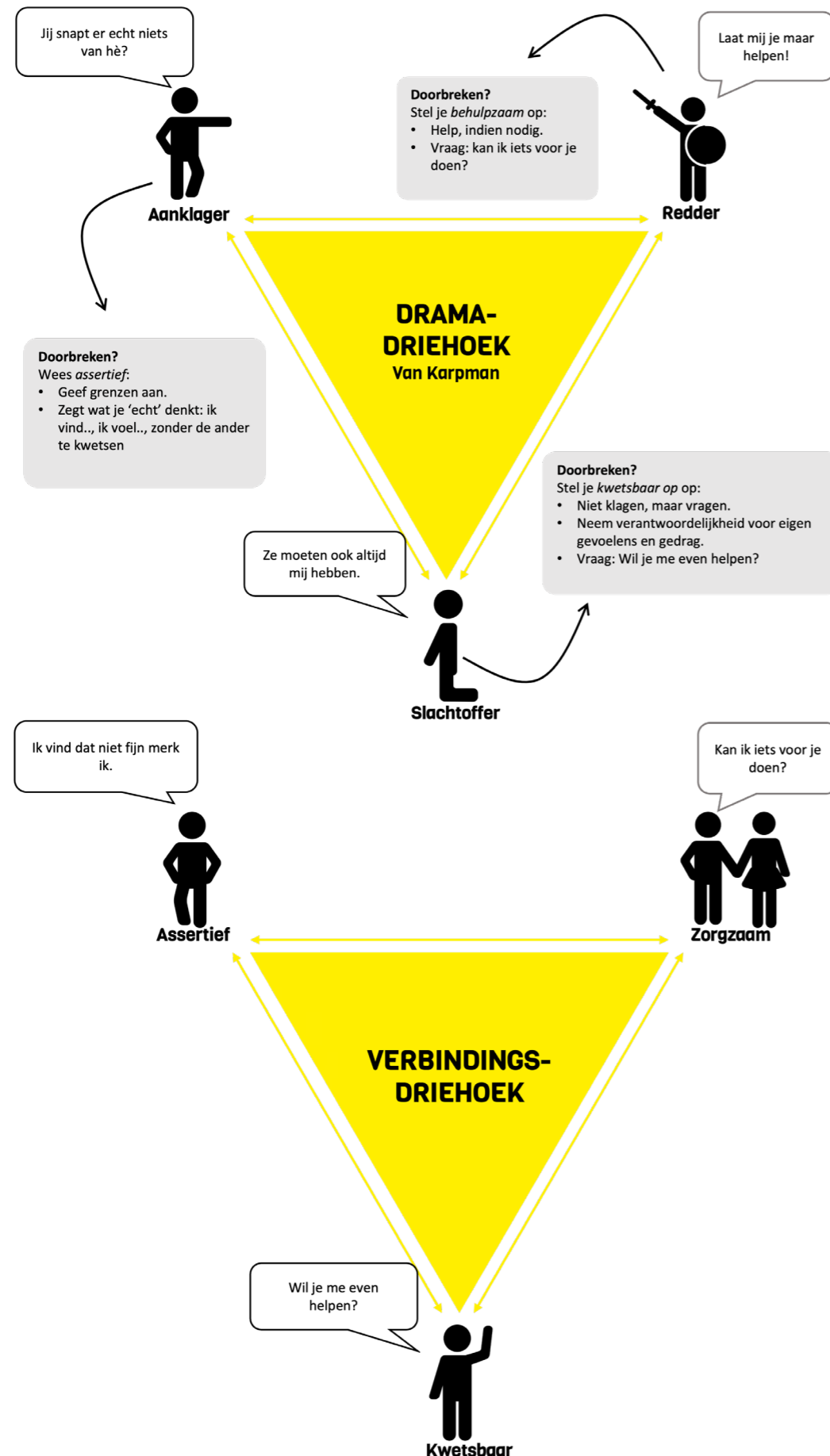
Daarnaast biedt onderstaande literatuurlijst een mooi overzicht van uiteenlopende boeken over dit onderwerp. Kies eens een boek uit om nog meer bekend te worden ermee. Het kan ook helpend zijn om als collega's eenzelfde boek te lezen en inzichten met elkaar te delen. Het boek 'Houd me vast' van dr. Sue Johnson heeft mij bijvoorbeeld geholpen om een partnerrelatie te linken aan hechting en hoe trauma daarom een rol speelt in de dynamiek van strijd.

- Ruppert, Franz 'Symbiose en autonomie'; Uitgeverij Akasha – ISBN 978 94 6015 030 2
- Veenbaas, Wibe en Goudswaard, Joke 'De maskermaker'; Uitgave van Phoenix Opleidingen – ISBN 978 90 78395 01 0
- Johnson, Dr Sue 'Houd me vast'; Uitgeverij Kosmos – ISBN 978 90 215 3598 2
- Dilts, Robert 'Coachen vanuit een veelzijdig perspectief'; Uitgeverij Andromeda – ISBN 978 9055992423
- Ruiten de, Corine; Marzolla, Marilien; 'De gezinsscheiding als complexe gezinsproblematiek'; Ramakers, Niki. PED 40 (2): 205 – 231 – DOI: 10.5117/PED2020.2.004.DERU
- Lawick van, Justine 'Kinderen uit de knel'; Uitgeverij B.V. Swp – ISBN 9789088509087
- Cottyn, Lieve 'Blijven staan ondanks de storm'; Uitgeverij Garant – ISBN 9789044136067
- Kruyswijk, Karien 'Ik dacht dat ik gelukkig was'; Uitgeverij Lente – ISBN 978949278313
- Rosenberg, Marshall B. 'Geweldloze Communicatie'; Uitgeverij Lemniscaat – ISBN 978 90 5637 854 6

Bijlagen

Bijlage 1: Dramadriehoek

Meer lezen over de drama- en verbindingdriehoek? Lees er meer over in [het werkboek Jeudhulp](#) (pagina 55). Bijlage 2: Oordeelloze Getuige en Volgen en Leiden

Bijlage 2: De oordeelloze getuige – volgen en leiden naar breder perspectief

Meervoudige Betrokkenheid

'Ik ben voor iedereen en tegen niemand'

Meervoudige betrokkenheid gaat niet in op gelijk of ongelijk. Het gaat niet om de waarheid, maar meer om zuiverheid. Om het herkennen van reactieve patronen. Het gaat om het brengen van een beweging die bijdraagt aan een ontwikkeling die ecologisch bijdraagt een prettige samenleving.

Het vraagt een diepgewortelde overtuiging van 'ik ben okay en jij bent okay' en een aantal vaardigheden:

- Zintuiglijk specifiek waarnemen
- De attitude van De Oordeelloze Getuige
- Het maken van rapport
- Het volgen en leiden naar een breder perspectief

1. Zintuiglijk specifiek waarnemen

'Het waarnemen (zien, horen, voelen, ruiken, proeven) van terugkerende details zonder er een betekenis aan toe te kennen'

Wanneer je automatisch een betekenis zou toekennen aan wat je waarneemt, dan maakt dat de waarneming minder zuiver. Door de vaardigheid te ontwikkelen om zintuiglijk specifiek taal te gebruiken die beschrijft wat je ziet of hoort, kun je de ander nog meer in zijn waarde laten en nodig je de ander uit om op een veilige manier te vertellen/delen, naar zichzelf te kijken en puur vanuit zichzelf te vertellen.

Jij: 'Ik zie dat je je adem inhoudt en merk dat je stopt met praten'

De ander: 'Ja, ik merk dat dit onderwerp me dwars zit. Dat het voor mij niet aanvaardbaar is dat het zo oneerlijk gaat.'

Wat kun je waarnemen?

Visueel	Auditief	Voelen	Geur en Smaak
<ul style="list-style-type: none"> • Kleurverandering in het gezicht • Pupilmgrootte • Gezichtslijnen • Spierspanning • Mimiek • Lichaamshouding • Ademhaling: plaats, snelheid, diepte • Gedrag 	<ul style="list-style-type: none"> • Toonhoogte • Spreektempo • Spreekvolume • Spreektimbre • Pauzes 	<ul style="list-style-type: none"> • Energieverandering • Spanning • Ontspanning 	

2. De Oordeelloze Getuige

Een basisattitude voor meervoudige betrokkenheid

‘C’est le ton qui fait la musique’

De oordeelloze getuige is een positie die je bewust inneemt ten aanzien van anderen en jezelf. Letterlijk vertaald is het ‘de positie innemen van een onpartijdige en eerlijke getuige’. De oordeelloze getuige ervaart in het wezen ‘Ik ben OK en jij bent OK’. Er is geen waardeoordeel. Er is geen goed- of afkeuren. Het is een attitude waarbij je vanuit jezelf in stilte bij de ander kunt zijn, je bent út het helpen. Je lost niks op. Je hebt vertrouwen in de mogelijkheden van de ander (expert) en in de mogelijkheden van jezelf om er voor de ander te zijn (expert).

Deze houding heeft een aantal kenmerken:

- Je bent een betrokken waarnemer/getuige
- Je accepteert de ander volledig. Accepteren is niet hetzelfde als sympathiek of onsympathiek vinden. In deze positie mag de ander er zijn zonder er een waardeoordeel over uit te spreken.
- De oordeelloze getuige is geen verzorger, helper of begeleider. Je bent er niet om het probleem van de ander op te lossen. Je bent niet emotioneel verbonden met de ander.
- De oordeelloze getuige heeft de overtuiging dat iemand zijn probleem mag hebben en ervoor mag kiezen om het op te lossen, zonder dat te vinden dat ‘de ander MOET veranderen’. Hij/zij accepteert wie iemand is, wat iemand denkt, voelt en doet.
- De oordeelloze getuige zendt uit dat het OK is, waardoor je een veilige omgeving voor de ander creëert. Wanneer ik nadrukkelijk wil helpen, veranderen of oplossen, dan zend ik in feite uit: ‘het is niet OK met je, jouw toestand is niet OK!’
- Je hebt het volste vertrouwen in het zelf-oplossend vermogen van de ander.

Hoe?

- Je maakt contact met je eigen lichaam (adem, voeten bv)
- Je ervaart ruimte in jezelf – openheid
- Stilte in jezelf
- ‘Ik hoef niks’
- Zijn
- Maximaal aanwezig
- Blik van liefde, glimlach
- Beperking van non-verbale reacties, knikken

En:

Vragen in de trant van:

- Zodat?
- Waar gaat het om voor jou?
- Waarmee dan?
- Hoe is dat belangrijk voor jou?
- Hoe vaak?
- Vertel eens meer?
- Wat maakt dat.....?
- Dus, zoals, en....
- Wat maakt dat mogelijk?
- Wat zou je verliezen als het er niet is?
- En nu?
- Wat maakt dat onmogelijk?

- Wat levert dat op? Voor jou? Voor de omgeving?

De oordeelloze getuige heeft de intentie om af te stemmen op ieder ander. Door deze attitude is hij/zij veilig voor het hele systeem: meervoudig betrokken.

Een stapje verder:

3. Rapport

‘Op basis van wederzijds vertrouwen, vanuit respect, liefdevol contact maken zodanig dat jij je door mij en ik me door jou begrepen voel. Ik ben met aandacht en nabijheid aanwezig en ben bereid je te volgen’

Doel: optimaal contact maken

Rapport is de basis van elke communicatie. Je kunt het vergelijken met de fundering van een huis; zonder dat zou alles uit elkaar vallen. Het is het vermogen om het wereldmodel van de ander te (h)erkennen, daar uitdrukking aan te geven en het binnen te kunnen gaan vanuit een oordeelloze getuige. Het gaat om het geven van aandacht en begrip, waardoor de ander respect krijgt voor jouw deskundigheid en vertrouwen krijgt in jouw positieve intentie naar hem/haar.

De ander kan door warmte en betrokkenheid ervaren dat je écht aanwezig bent en écht luistert. Het betekent ook dat je zelf waarachtig bent, oftewel congruent (binnen en buiten zijn hetzelfde, echtheid). In het oogcontact, de lichaamshouding en de intonatie van je stem breng je dit tot uitdrukking.

Wanneer je vanuit het hart met de ander communiceert, kenmerkt zich dat door:

- Harmonie
- Respect voor de eigenheid van elkaar
- Wederzijds vertrouwen
- De bereidheid om elkaar te volgen

Je kunt rapport maken door eigen gedrag en taalvaardigheid op een subtiele manier in overeenstemming te brengen met dat van de ander. Vaak doe je dit al, maar onbewust. Door te leren er bewust gebruik van te maken, kun je het contact met de andere optimaliseren.

Waarop?

Gedrag en taalgebruik waarop je kunt afstemmen, oftewel matchen.

- HALTO: houding, ademhaling, lichaamsbeweging, tonaliteit/tempo van spreken en maken van oogcontact.
- Criteria (waarden):
 - ‘Ik vind dat gewoon zo oneerlijk!!!’
 - ‘Is eerlijkheid belangrijk voor je?’
 - ‘JA!’ of ‘Nou nee, het is meer de onrechtvaardigheid’ (aha, dus rechtvaardigheid, daar gaat het je om’: ‘JA!)
 - Stel dat rechtvaardigheid er volledig zou zijn, wat zou dat mogelijk maken voor je? Wat kan er dan wel, wat er nu niet kan voor je?

Hoe?

Technieken en vaardigheden om contact te kunnen maken

Matchen	Mismatchen
Afstemmen op HALTO en CRITERIA: Je kijkt naar het gelijke van de ander	Afbreken
Opmerken wat er is	Opmerken wat er ontbreekt
Taal; alle overige	Taal; geen, niet, on-, maar

Backtracken

Functie: scheiden van het model van de wereld, jij en ik zijn anders en dat is okay.

Herhalen van een woord of zinsdeel
Scheiden van moedel van de wereld: 'jij en ik zijn anders en dat is okay'.
Herhalen van de waarde van de ander

Korte samenvatting maken

4. Volgen en Leiden naar Breder Perspectief

Volgen en Leiden

Bouwen van een brug tussen twee werelden d.m.v. rapport maken (volgen) en vervolgens richting te gaan geven (leiden) naar een verbreed inzicht. Hierbij is timing belangrijk!

'De ander een stap laten zetten die hij/zij anders niet gezet zou hebben'.

Stappen:

1. Volgen door zintuiglijk specifiek waar te nemen en eventueel te benoemen.
2. Volgen vanuit de oordeelloze getuige en het maken van rapport: je stelt de ander volledig in staat zich uit te drukken en te exploreren en te onderzoeken.
3. 'Alles' is uitgesproken en op basis van aansluiting maakt de oordeelloze getuige een wending naar nadenken over een uitkomst en een (concrete) beweging die bijdraagt aan het bereiken van deze uitkomst.

Voorbeeldzinnen om van volgen naar leiden te komen:

- Als je zou(den) fantaseren hoe het anders zou zijn, hoe zou het er dan uitzien? Maak het specifiek. En vul steeds aan: 'En wat nog meer'.
- Je wordt boos en schreeuwt dan naar Ellie, omdat je denkt dat ze jukt. Eerlijkheid is belangrijk voor je. Zijn er andere manieren dan schreeuwen om toch kenbaar te kunnen maken dat je graag eerlijkheid hebt?
- Je denkt dat Rob jou wil pesten en reageert daarom niet meer op zijn sms-sen. Toch wil je graag afspraken maken over de kinderen. Stel dat Rob altijd een beetje onhandig blijft communiceren, wat heb jij dan in jezelf nodig om wel in contact te kunnen blijven met Rob?
- Dat Harry rookt in huis, vind je niet kunnen voor je dochter. Je wilt dat zij gezond opgroeit. Je voelt je machteloos, omdat Harry niet naar je luistert en gewoon blijft roken waar Lizzy bij is. Hoe meer je aan Harry uitlegt, hoe meer hij afstand neemt. Jij kent Harry goed, wat zou een andere manier zijn om Harry te motiveren om na te denken aan de gezondheid van Lizzy als zij er is?

Bijlage 3: Samenwerkingskader Complexe Scheiding

Samenwerkingskader bij Complexe Scheiding

Context

Rol: Casushouder: hulpverlener, regiehouder of jeugdbeschermer

Kader: Vrijwilliger, drang of dwang

Opdracht: Afspraken en een vorm van omgang tussen ouders die zorgen voor duidelijkheid, rust en welzijn voor de kinderen en de ouders. We kijken welke ondersteuning het beste past, zodat de situatie voor ouders en de kinderen verbetert. Voor een gezamenlijk traject is enig onderling vertrouwen tussen ouders nodig. Anders bewegen naar parallel (solo)ouderschap en focus op 2 gezinnen, 2 plannen! Altijd de focus op de eigen rol en bijdrage van de ouder aan welzijn en rust. (Dwangkader: beschikking is de gespecificeerde opdracht)

Uitgangspunt: Komen tot werkafspraken en hier niet/nauwelijks aan tornen zodat ruis en betrekking geminimaliseerd wordt. Taxatie van veiligheid en het daarbij horende handelingsprotocol is altijd voorwaarde om het vrijwillige kader te kunnen legaliseren.

Duur van de opdracht: Stel een tijds kader en een frequentie voor de duur van de opdracht.

Start

De casushouder:

- Informeert bij de start over de rollen, taken en een aantal basisafspraken over hoe de hij/zij graag samenwerkt (persoonlijke waarden). Ook worden wederzijdse verwachtingen en verantwoordelijkheden verhelderd.
- Informeert dat de focus van het traject ligt op de eigen bijdrage aan meer rust en welzijn voor iedereen.
- Maakt afspraken over de tussentijdse communicatie, zodat er een goed team gevormd kan worden en er een minimum aan ruis ontstaat.
- Bewaakt deze afspraken.

Intentie: Samenwerking en opbouw.

Uitgangspunt: 'Ik geef de strijd op' - 'Ik draag positief bij' - 'liever geluk dan gelijk'

Doel: Rust en welzijn voor ouders en kinderen

Samenwerkings- en communicatieafspraken wanneer je samen met ouders spreekt

- In het mailverkeer van een ouder aan mij wordt de andere ouder in de cc meegenomen.
- In het mailverkeer van een ouder aan mij worden naast de andere ouder geen andere personen in de cc meegenomen.
- Het mailverkeer van mij aan de ouders, is altijd gericht aan beide ouders of andere ouder in de cc.
- Mailverkeer is feitelijk, constructief en zonder emoties en verwijten. We benaderen elkaar respectvol en (dis)kwalificeren elkaar niet.
- De gesprekken zijn altijd met elkaar (3). De motivatie om een gesprek te voeren is positief: 'ik draag bij'. We spreken respectvol met elkaar vanuit 'ik'.
- Er is geen telefonisch contact tussen een ouder en mij, tenzij ouders beiden deelnemen (Teams bijvoorbeeld).

Samenwerkings- en communicatieafspraken wanneer gesprekken apart zijn

- Het minimale mailverkeer van een ouder aan mij is gericht op een feitelijke communicatie aan de andere ouder die bijdraagt aan welzijn en rust. Dit betekent het ombuigen van emotionele communicatie, naar feitelijke communicatie.
- Het uiteindelijke onderlinge mailverkeer wordt met een cc naar mij verstuurd. Er worden geen andere

personen in de cc meegenomen.

- Het mailverkeer is dan geworden: feitelijk, constructief en zonder emoties en verwijten, zodat het functioneel en respectvol is.
- Bij (telefoon)gesprekken: We spreken respectvol over elkaar vanuit 'Ik'.
- Emoties zijn er en mogen er zijn, maar niet in communicatie over en naar de andere ouder.

Instructie voor de casushouder om consequent met de afspraken om te gaan

- Bij ouders samen: zonder cc aan de andere ouder wordt de mail ongelezen geretourneerd met alsnog het verzoek tot cc.
- Mails met andere geadresseerden worden ongelezen geretourneerd met het verzoek de extra geadresseerden weg te laten en met het verzoek aan de extra geadresseerden om de mail te vernietigen.
- Begrens overmatig mailverkeer.
- De casushouder benoemt en begrenst verwijten en diskwalificaties en verzoekt tot spreken vanuit het 'ik' en het doen van een constructief voorstel.
- Bij ouders samen: De begeleider beëindigt het TC en verzoekt de ouder een mail te sturen met de andere ouder in de cc of een gezamenlijke afspraak te maken.
- De gemaakte afspraken zijn bij elk gesprek bekend en paraat. De casushouder verheldert de afspraken zo vaak als nodig.
- De casushouder is zowel duidelijk als respectvol, ook als 'het onweert', begrenst en verheldert waar nodig, weet, erkent en benoemt zo nodig de onderstroom van ouders. Dit zodat ouders de kans hebben een onderscheid te maken tussen triggers en volwassenheid.

Bijlage 4: Inspiratiesessie Meervoudige Betrokkenheid

De procesleider nodigt alle betrokken professionals uit, omdat:

1. 'We zijn er samen van' en 'we weten het niet'.
2. We zijn aanwezig vanuit de positie van oordeelloze getuige
3. We zijn tegen niemand en voor iedereen
4. Als het om vastlopen gaat, delen we eerst ons eigen vastlopen om de beurt. Schuren en zoeken hoort daarbij. Feedback geven en ontvangen en hoort daarbij. De '[Stilstaan en Doorgaan-tool](#)' is hiervoor bruikbaar.

De procesleider stelt (vervolgens) uitdagende en onderzoekende vragen vanuit een systemisch en verbreed blikveld. Deze vragen zijn niet gericht op oplossen. Wel op het komen tot een 1) breed beeld van de situatie, de 2) werkhypothese (de strategie) en 3) de werkwijze.

1. Normaliserend formuleren van een zo realistisch en breed mogelijk beeld van de ouder- en gezinssituatie, de dynamiek en de veranderpotentie. Formuleren welke nodige informatie over de relatieperiode, echtscheiding en na-scheiding ontbreekt. Bij vermoeden van geweld zoals dwingende controle geeft de MASIC een goede richtlijn voor het stellen van vragen welke vertrouwen en concrete informatie opleveren.
2. Formuleren wat binnen deze realiteit minimaal goed genoeg is om het kind meer ademruimte te geven, gericht op rust en welzijn. Formuleren wat aandacht behoeft (groei) en waar de aandacht vanaf mag (uitdoven). Formuleren van gedeelde visie, strategie, koers en perspectief.
3. Wanneer een ouder dwingend de strijd blijft voeren, dan bewegen naar parallel (solo) ouderschap. Dit betekent 2 gezinnen, 2 plannen.
4. Afspreken hoe ouders transparant te informeren en mee te nemen. Afspreken hoe, wat en waartoe gerapporteerd wordt: feitelijke vervolgenterventies en effect. Zodat mocht begeleiding in het vrijwillig kader volledig benut zijn maar onvoldoende ouderschapsborging hebben, er één gefundeerd rapport en getrechterde vraag voor de Jeugdbeschermingstafel overblijft.
5. Rollen en taken verdelen – een nieuw overleg afspreken.

Voorbeeldvragen

Deze vragen zijn bedoeld om patronen in de bredere context beter te begrijpen.

- Waar is moeder zo boos over? Wat zou zo belangrijk zijn voor haar, dat ze zo boos is? Aan wie is zij loyaal?
- Waar is vader bang voor? Wat zou er gebeuren als vader niet meer bang zou zijn? Wat zou vader verliezen als hij geen rechtszaken meer aan zou spannen? Aan wie is hij loyaal?
- Hoe is geven en nemen uit balans in dit gezin?
- Welk gedrag zien we bij alle gezinsleden en welke functie heeft het gedrag voor het geheel? Waar hunkeren zij naar?
- Hoe is de situatie die we zien, functioneel voor dit gezin (en hun netwerk)? Wat levert het hen op?
- Hoe is de situatie die we zien, dysfunctioneel voor dit gezin (en hun netwerk)? Wat geven ze hierdoor op?
- Welk boek heeft de jongen te lezen met deze ouders? Wat gun je deze jongen?
- Als de ouders nu geen ander gedrag kunnen vertonen, hoe kan deze jongen dan toch uit de verwarring en in kracht komen? Wat of welke omstandigheden zouden daaraan kunnen bijdragen? Hoe kunnen wij daar invloed op uitoefenen?
- Wat is de opdracht van vader? Welke beweging gun je vader? Wat zou hem dat opleveren? Wat zou hij

verliezen? (Zo ook voor moeder)

- Wie heeft de meeste veranderpotentie? Fantaseer over deze verandering: wat gebeurt er dan in het geheel? Welk effect heeft dit? Als we dit vertellen in een strategie, hoe ziet dat eruit? Wat moeten we geloven en wat moeten we doen of laten?
- Wie moeten wij zijn met elkaar, om een optimaal team voor dit gezin te vormen? Wat moeten we vooral laten?

Bijlage 5: Profiel Procesbegeleider

Een procesbegeleider die vaardig is in de omgang met meervoudige betrokkenheid bij complexe scheidingsvraagstukken:

1. Is een 'vrij' mens en is aanwezig vanuit meervoudige betrokkenheid.
2. Draait 'denken in zorgen' om naar mogelijkheden.
3. Herkadert wat gezegd, gevoeld en gedacht wordt, zodat er ruimte in het denken en voelen komt.
4. Ontspant en vertrouwt in situaties van conflict, spanning en wantrouwen.
5. Vertraagt, zodat er ruimte ontstaat om breder te kijken, voelen en zien.
6. Maakt oogcontact en geeft anderen het vertrouwen dat zij het kunnen. Doet vanuit veiligheid een beroep op hun vakkennis over wat goed is voor kinderen. Zet professionals in hun kracht.
7. Zoekt oplossingen op het niveau van aanvaarden van de realiteit en de beweging die vanaf dat punt kan ontstaan en nodig is voor rust en welzijn van ouders en kinderen.
8. Constateert directief zonder waardeoordeel en oplossing en duidt emoties en hun betekenis. Dit geeft de gesprekspartners ademruimte en ontspanning waardoor er een komma in het verhaal komt in plaats van een punt.
9. Sluit aan en geeft richting.
10. Brengt partijen bij elkaar door als vanzelfsprekend in samenwerking te zijn en te blijven. Voor ieder voelt het nu gedragen en behapbaar!

Bijlage 6: 2 Voorbeelden uit de praktijk

Situatie 1

Na een inspiratiesessie met de Jeugdbeschermingstafel, het buurtteam, gespecialiseerde begeleiding en een gecertificeerde instelling komen we tot het volgende. ‘Samen’ is bij deze ouders in de afgelopen jaren niet gelukt en bracht meer onduidelijkheid en extra strijd. Al maanden wordt gewerkt aan afspraken op papier krijgen, dit lukt niet. Er is steeds iets nieuws waar de een of de ander het niet mee eens is.

De moeder is qua type zacht – volgend – goed van vertrouwen. Zij uit zich onzeker en zoekt de schuld snel bij zichzelf. Ze wil graag leren en ontvangt graag hulp. De moeder houdt veel van haar kinderen. Ze krijgt begeleiding voor meer structuur en grenzen voor zichzelf en de kinderen. Ze zorgt goed voor de kinderen. De vader is qua type controlerend – leidend – heeft wantrouwen richting anderen. Hij uit zich veelal trefzeker, dwingend en legt de schuld buiten zichzelf. De vader heeft niet graag te maken met hulpverleners en uit geregeld zijn wantrouwen. Regelmatig uit hij zich dreigend. Hij heeft een paar klachten ingediend. Hij vindt dat de moeder hulp nodig heeft. De vader houdt veel van de kinderen en buiten zijn eisende gedrag, zorgt hij goed voor de kinderen.

De omgangsregeling van ‘week op – week af’, loopt goed.

Wel uiten de kinderen zich regelmatig emotioneel (boos, verdrietig, stil) vanwege de spanningen van en tussen ouders. De moeder heeft hulverlening thuis van een ambulante begeleider: 1 voor de opvoeding van de kinderen en 1 voor zichzelf. De GI heeft een rol in het drangkader: komen tot omgangsafspraken met ouders en toetsen van het welzijn van de kinderen.

Hypothese na de sessie

Als ‘samen’ niet gaat, dan moeten we apart doen.

Als de moeder meer in haar kracht komt en leert om door de betrekkingcommunicatie van de vader heen te kijken, het mijn en dijn te onderscheiden en constructief en functioneel te reageren op het emotionele beroep dat de vader met zijn gedrag op haar doet, dan dooft het controlerende en dwingende gedrag van de vader zoveel als mogelijk uit en/of ‘is het wat het is’ en komt moeder tot rust en stabiliteit. De kinderen kunnen dan bouwen op haar stabiele reactiewijze, hebben daarmee een gezond voorbeeld en komen meer in een vrije positie waarin zij alleen nog te dealen hebben met het minder handige gedrag van hun vader. Er komt meer rust voor de kinderen.

Werkwijze

We gaan voeding geven aan bewust en krachtig gedrag van de moeder. We minimaliseren aandacht aan het verwijtende en dwingende gedrag van de vader.

We geven op die manier erkenning aan beiden. De moeder krijgt coaching aangeboden, zodat zij effectiever en steviger leert communiceren van ouder tot ouder, van ouder tot kind en van mens tot mens. Zo komen we zowel aan de behoefte van vader als van moeder tegemoet. De vader gaat akkoord. We vragen de moeder apart of zij ‘de wijze’ wil worden in het geheel. De moeder gaat hiermee akkoord.

We vragen alle partijen consequent vanuit deze hypothese en werkwijze te werken en samenwerking en beleid nauw en voortdurend af te stemmen.

De coach zet bij aanvang intensief in: dagelijks kort contact, support en concrete coaching voor moeder. We laten de kinderen even met rust. Moeder en hulpverlener monitoren dit aan de zijlijn.

Effect

De moeder leert zichzelf snel goed kennen en wordt met vallen en opstaan zekerder en steviger. Ze leert gelijk van geluk te onderscheiden en leert haar onmacht en onderdanigheid te herkennen en te kiezen voor de andere positie: ‘de wijze’. De moeder weet steeds meer zelf hoe hiernaar te handelen. Haar manier van kort en effectief communiceren, levert eerst een grotere weerstand op bij de vader. Door rustig en consequent volhouden wordt het effect zichtbaar: afspraken en informatieoverdracht ten behoeve van de kinderen komen goed tot stand. Klachten tegen instanties door de vader nemen nu toe. Hij trekt zijn toestemming in dat instanties met de kinderen mogen spreken. We nemen dit allen zoals het is en geven geen aandacht eraan.

Het gaat ondertussen beter met de kinderen, ook op school. Waarschijnlijk uit loyaliteit voor vader willen de kinderen niets meer met instanties te maken hebben. Wij geven allen permissie voor deze loyaliteit en laten dit vrij.

De moeder leert de kinderen steeds meer op een pro-actieve en neutrale manier om met het dwingende van hun vader om te gaan als zij daar last van hebben. De kinderen voelen zich vrij om zich bij hun moeder te uiten. De moeder kan goed omgaan met heftige emoties van de kinderen en geeft hun ruimte om te ontladen en zichzelf en de situatie te begrijpen. De moeder geeft permissie aan de kinderen om met andere vertrouwde volwassenen te delen. De moeder spreekt nooit slecht over de vader naar de kinderen. De moeder wordt duidelijker en transparanter naar de kinderen over de communicatieafspraken die zij met de vader heeft en wat zij daarin redelijkerwijs van de kinderen verwacht. Dit zodat de kinderen de ouders niet tegen elkaar uit kunnen spelen.

De ambulante begeleider helpt haar hier ook bij.

Door de effectieve communicatie, heeft de moeder zo kunnen handelen dat er in een maand een document met algemene afspraken tussen ouders over de kinderen is ontstaan. Deze hebben ouders geformaliseerd. Er is een concreet veiligheidsplan door de moeder, coach en de GI gemaakt. Het plan is afgestemd met de gespecialiseerd ambulante begeleider. Dit plan omschrijft het vol te houden gedrag van de moeder en omschrijft hoe de moeder kan handelen wanneer de vader toch voor haar deur staat of gedrag vertoont welke de grenzen van de kinderen of de moeder over gaat. Dit plan is ook afgestemd met het buurtteam waar de regie belegd wordt.

4 maanden na de beschermingstafel is er weer een beschermingstafel met nu een getrechterde vraag: Zijn de reële omstandigheden met de nieuwverworven vaardigheden en het effect daarvan voldoende beschermd en gezond voor de kinderen? Daarbij afwegend dat de kinderen ook het eigen boek met deze ouders te lezen hebben en zij erbij gebaat zijn vertrouwen te krijgen dat zij dit kunnen.

De moeder is aan de beschermingstafel krachtig en zeker en houdt haar focus, ook als de vader meerdere vormen van dwingend gedrag laat zien. De vader heeft inmiddels zelf ook een coach gezocht en voor zijn oudste dochter een therapeutisch coach. Dit laatste zodat de dochter haar emoties kan leren begrijpen en op een adequate manier kan uitdrukken.

Het advies aan ouders is om verder te gaan zoals zij nu doen, een vorm van ouderschap waarbij zij zich richten op hun eigen leven en het nakomen van de omgangsafspraken.

Feedback van regiehouder van de gecertificeerde instelling

De inzet van de coach heeft mij een ‘out of the box’ traject gebracht: een traject dat precies bij deze ouders paste, waardoor een groot deel van de problematiek ‘opgelost’ is. Kortom: hulp op maat.

Wat er anders was, was dat er een protocol gecreëerd is voor moeder, om te communiceren met vader in het belang van de kinderen. Dit maakte dat er gereageerd werd op inhoud, niet meer op betrekking. Dit

constante contact, middels protocol, heeft mij geleerd dat er invloed op het gedrag van één ouder uit te oefenen is, ook wanneer deze zelf geen hulpverlening wil.

Wat hierin wel belangrijk is, is dat er in de eerste periode zeer intensief contact is tussen de regievoerder en hulpverlener, én de ouder en de hulpverlener. Het 'uit een ruzie stappen' kost een enorme energie en maakt dat een ouder aan de hand meegenomen moet worden zodat diegene zelf het protocol onder de knie krijgt. Dit is van belang omdat het afwijken van het protocol betekent dat het emotionele deel weer opklaart.

De interventie gaf een heel goede optie voor gezinnen waar het reguliere hulpaanbod onvoldoende voor werkt.

En toen ik moeder aan de laatste JBT zag, dacht ik: 'Wat is hier gebeurd zeg!!!'

Van een onzeker, klein vogeltje in september, zag ik nu in december een krachtige, ontspannen, zichzelf rustig en duidelijk verwoordende moeder. De dynamiek van macht en onmacht was verdwenen. Er was alleen nog een poging tot macht, welke geen weerklank kreeg. We waren allen goed voorbereid.

En moeder: ze deed het met respect en verve.

Kortom:

'It takes two people to create a pattern, but only one to change it'.

Feedback van de moeder

Dankjewel, dit is het grootste lering, overwinning en succeservaring in mijn leven, met mijn 'optreden' bij de JBT als kers op de taart. Ik voel me zeker, waardevol en in liefde en kan het aan om zowel met de kinderen als deze vader goed om te gaan. Trots zijn op mezelf vond ik altijd opscheppen, maar voor het eerst voel ik nu vanuit al mijn tenen dat ik apetrots ben op mij: een goede moeder en leuke, bewuste vrouw.

Situatie 2

De Jeugdbeschermingstafel heeft de raad gevraagd een raadsonderzoek te doen, omdat ouders na 8 jaar van hulpverlening, de strijdbijl niet kunnen begraven en de emoties geregeld hoog oplopen. Soms is het ook tot slaag gekomen van vader naar moeder en ook een keer naar de oudste zoon. Intussen is het advies van de JBT dat ouders ook een gesprek hebben met een coach, om te onderzoeken wat er tussentijds nog mogelijk is ter verbetering van de communicatie. (NB: de insteek van de hulpverlening aan ouders is steeds geweest: communicatie verbeteren). Ouders geven toestemming voor interventie door de coach, maar hebben geen vertrouwen in hulpverlening meer. De vader: 'Ik heb nog steeds mijn kinderen niet'. De moeder: 'Hij stopt toch niet met zijn manipulaties en dreigen'.

De coach maakt contact met de hulpverleners en kijkt of er nog een interventie mogelijk is die effect kan hebben. De gezinshulpverlener van het buurtteam heeft de moeder en de vader sinds 3 jaar in begeleiding. Zij heeft een goed contact met de vader en de moeder en beschikt over forensische kennis. Haar collega richt zich op het welzijn van de kinderen. Er is (systeem)behandeling voor de oudste jongen – met autisme en trauma. De gezinshulpverlener heeft de moeder in de tijd ook geholpen om aan een eigen woning te komen na de 2e breuk met de vader van de kinderen.

Vader heeft geen omgang met de kinderen. De oudste wil dit niet meer en de middelste wil geen contact zonder haar broer erbij. De jongste is een jaar en is nooit met vader alleen geweest. De moeder wil niet dat de kinderen naar vader gaan als hij zich niet kan beheersen in zijn woede en zijn eisen. De moeder vindt wel dat er omgang of contact moet komen tussen de kinderen en hun vader en wil het liefst dat vader 'een gewone' vader is. De vader zegt dat hij zijn woede niet kan beheersen omdat hij de kinderen niet mag zien.

De gezinshulpverlener omschrijft vader als een jongen van de straat, die het goede wil maar niet in staat is om naar zichzelf te kijken en zijn emoties te beheersen. Afspraken lukken daardoor al heel lang niet. Zij omschrijft moeder als verstandig en haar zaakjes op orde en tegelijkertijd makkelijk ontvankelijk voor de charme van haar ex-man waardoor zij zich makkelijk laat verleiden toch 'ja' te zeggen als hij wil langskomen. Meestal loopt dit uit te hand en komt er ruzie met schreeuwen. Als interventie is er veel met ouders gesproken over hoe zij elkaar emotioneel kunnen loslaten. Dit heeft slechts korte momenten effect gehad.

Vanwege het voorval met slaan en de coping van de moeder, is Vrouwenhulpverlening aangevraagd. Vader ziet de kinderen sindsdien niet. Er is een vermoeden dat er ook in de relatie geweld is gepleegd door vader naar moeder, maar het is niet feitelijk bekend.

Hypothese

Er is geen realiteitszin bij beide ouders.

De coach vermoedt ook dat er sprake is (geweest) van geweld en dwang in de relatie en dat er een diepgewortelde ouderdynamiek is van afhankelijkheid en macht. Door met ouders apart en in vertrouwen gesprekken te voeren, wordt dit meer feitelijk duidelijk. Het bespreken van realistische feiten legaliseert en onderbouwt een onafhankelijk advies of zelfstandige omgang met vader heden reëel is. Dit zal de discussie stoppen en geeft de hulpverleners een meer directief kader om hun route richting ouders vorm te geven.

Werkwijze

De coach neemt bij beide ouders een interview (gerelateerd aan vragen van de MASIC) af om ontbrekende informatie over geweld en relatiedynamiek te completeren. Het vertelde blijft tussen de coach en de vader en de coach en de moeder. De coach vormt op basis van de informatie een advies aan ouders en de betrokken hulpverleners. Het advies wordt meegenomen in de raadsonderzoek.

Effect

De moeder vertelt over haar angst vanaf de start van de relatie, stelselmatige mishandelingen, ziekenhuisopnamen met botbreuken en de dreigingen. Zij vertelt over gevoelens van schaamte en schuld en dat zij door haar romantische wens om een gezin te zijn, is blijven zwijgen over wat er gebeurde. Zij vertelt over haar moeite om consequent grenzen te stellen en over het feit dat haar emoties en 'zou willen dat het anders is' haar voortdurend afleiden van haar grenzen. Zij is bereid om haar aandeel onder ogen te zien en in de hulpverlening met Vrouwenhulpverlening te gaan werken aan haar eigen stevigheid. Ze denkt wel dat dit moeilijk voor haar is en tijd nodig heeft. Ze heeft graag dat de coach aanwezig is bij de intake om bovenstaande te vertalen aan de Vrouwenhulpverlening. De moeder vond het een goed gesprek, voelde zich gehoord en voelt meer vertrouwen.

De vader vertelt dat hij zijn vrouw stelselmatig mishandeld heeft en lange tijd in drugs handelde in zijn huwelijk en dat hij daar niet trots op is. Dat hij zich niet kan inhouden naar de moeder ten aanzien van schreeuwen en dwingen, omdat hij vindt dat zij moet luisteren en de kinderen aan hem mee moet geven. Hij vindt ook dat zijn gedrag op dit moment niet goed voor de kinderen is en snapt dat zijn zoon hem niet wil zien, ook al vindt hij tegelijkertijd dat hij de kinderen moet zien omdat hij de vader is en niemand de kinderen bij hem weg kan houden.

De coach en hij maken een gezamenlijke conclusie dat het zelfstandig zien van de kinderen met dit gedrag voor niemand een goed idee is. Dat doet pijn, maar de vader voelt zich ook opgelucht en gehoord.

De coach oppert begeleide omgang, zodat zijn wens tot contact doorgang krijgt en hij kan oefenen en uitzoeken wat lukt en wat niet. Hij vindt dat een goed idee. Anders omgaan met emoties als woede benoem de coach als mogelijk en nodig voor zijn wens om voor de kinderen te zorgen. De vader wil dit misschien. De coach en hij spreken af dat de coach de hulpverlener van het buurtteam verzoekt een warme overdracht te doen naar specifieke hulp om anders om te gaan met agressie. Dat vindt hij fijn.

De vader vond het een goed en warm gesprek. Hij voelde vertrouwen en vindt het goed advies.

Op basis van bovenstaande interviews schrijft de coach een advies. De bestaande hulpverlening kan hiermee koers aanscherpen. Het gaat niet om verbeteren van communicatie tussen ouders, maar een vorm van contact gaan organiseren tussen vader en kinderen die informatie geeft over de ouder-kindrelatie en die leidt naar een vorm van contact die haalbaar en goed genoeg is. Als vader zijn behandeling doorzet en zijn agressie en dwang vermindert, dan kan dit zijn vaderschapskwaliteiten ten goede komen en daarmee de omgang/contact tussen zijn kinderen in de toekomst. Lukt dit niet, dan is dat okay en dan streven we geen irreële doelen na en informeren we ieder transparant over het meest haalbare kader.

Het advies is ook om moeder te gaan versterken in haar 'wijze positie' en het onderkennen van de realiteit. Dit betekent dat zij de situatie gaat zien en aanvaarden zoals deze is en dat zij adequaat gedrag leert welke stabiliteit en veiligheid voor de kinderen waarborgt.

Het effect van dit advies is een duidelijke koers voor iedereen en daarmee een zekere rust.

Daarnaast voelen zowel de vader als de moeder zich gehoord en hebben weer vertrouwen in de hulpverlening. Beiden zijn in het moment van de gesprekken in staat om de realiteit te zien.

De hulpverlening kan nu consequent gaan begrenzen naar vader en moeder wanneer vader of moeder irreële eisen of wensen stellen in de toekomst. Hierdoor wordt de rust voor de kinderen geborgd binnen de werkelijke situatie.

Nu de moeder de realiteit erkent, is er een aware-kastje ingesteld. Hiermee is zij uit haar lijdende positie gestapt en in een nieuwe beweging gekomen. Het gaat beter met de kinderen nu er meer stevigheid en rust is. Dit heeft ook te maken met een betere afstemming tussen de hulpverleners onderling.

Het gaat goed en rustig met de kinderen sindsdien.

Feedback van de gezinswerker van het buurtteam

Ik had iets aan:

- De concrete handvatten - afspraken over het mailverkeer. Deze manier zorgde ervoor dat via de mail de communicatie tussen de ouders over de kinderen direct een kader kreeg waardoor de strijd geen kans meer kreeg.
- Bekrachtiging van waar we mee bezig waren – de samenwerking en afstemming met de coach ervoer ik als positief. Ook een bevestiging van de complexiteit van deze dynamiek en dat die niet per se oplosbaar is;
- Meer feitelijk en scherp rapporteren van overtuigingen en het zichtbare gedrag. Het onveranderde gedrag nu spiegelen in plaats van willen veranderen.
- Meer doorvragen op concrete feiten van geweld. Er kwam door de interviews meer informatie boven tafel over geweld en macht en de achtergrond ervan. Ook voor ouders zelf was dit belangrijk om onder ogen te kunnen zien.
- Hernieuwde motivatie bij vader om weer mee te kunnen denken in hulpverlening voor zichzelf;
- Gevoel van erkenning bij ouders en daarmee groei in vertrouwen in de hulpverlening, dus ook ons.
- Aansluiten bij ouders, beide apart horen/zien.
- Dit hebben ouders ook daadwerkelijk beide zo ervaren!
- Ik ben ervan overtuigd dat herhaling van de huidige boodschap op den duur leidt tot acceptatie en meer rust bij beide ouders; advies begeleide omgang en ieder een eigen hulpverleningstraject.
- Inzicht: dat je niet altijd met ouders samen om tafel hoeft te zitten/dat hoeft te forceren; en dat toeleiden naar elk hun eigen hulpverlening ook kan bijdragen aan rust voor de kinderen. De mailcommunicatieregels waren heel verhelderend en helpt je ook als professional om consequent te blijven.

Bijlage 7: Tool bij 'Buikpijnmails'

Soms lukt het de ander (nog) niet om constructief te communiceren met jou en/of anderen. Er ontstaat steeds moeilijk gedoe en het lukt niet om tot afspraken te komen. Jij kunt dan beslissen om 'de wijze' te zijn door te kiezen om kort en functioneel te reageren, zodat de rust behouden wordt, er geen gevecht ontstaat en er meer kans is op duidelijkheid.

Hieronder een stappenplan dat jou daarbij kan helpen.

Stap 1

Selecteer in het bericht – welke wellicht een lang verhaal is - de volgende aspecten:

Is het een:

1. Vraag Waar is de bankpas van Koosje?
2. Verzoek Wil jij Frederique inschrijven voor zwemles?
3. Mededeling Fred is gevallen en ik ben bij de dokter geweest. Alles goed nu.
4. Verwijt Doordat jij de afspraak vergeten bent, zitten wij nu in de ellende!
5. Voorstel Ik stel voor dat ik de eerste drie weken van de vakantie de kinderen heb en jij de laatste drie weken.

Soms komen in 1 zin, misschien meerdere elementen voor. Bijvoorbeeld: Jij moet Frederique inschrijven voor zwemles, want door jouw nalatigheid is dat nog niet gebeurd.

Stap 2

Neem even de tijd om de buikpijn door te ademen en de emoties wat te laten zakken.

Let op: in je hoofd kan het nu tekeer gaan: 'wat maakt ze me nou?' 'Het is niet waar wat hij zegt' etc. STOP deze gedachten actief, want die geven meer buikpijn.

Het is zonde van je energie. Die kun je beter voor iets leuks gebruiken.

Stap 3

Per geselecteerd element, kun je als volgt reageren of een antwoord formuleren:

1. Geef kort antwoord als je een antwoord hebt en anders 'weet ik niet'
2. Schrijf 'ja' of 'nee'. Bij 'nee', noem nooit letterlijk 'nee', maar schrijf bijvoorbeeld: 'Koosje is bij jou nu. Handig als jij het doet. Mij lukt het nu niet.'
3. Dank voor het informeren.
4. Niet reageren. Tenzij het 'feedback' is dat je herkent: 'Ik herken het en let er in het vervolg op'.
5. Doe een tegenvoorstel als je het ECHT PERSE anders wilt en wees dan kort erover. Anders 'akkoord' en noteren. Liever geluk (rust), dan gelijk.

Bij: 'Jij moet Frederique inschrijven voor zwemles, want door jouw nalatigheid is dat nog niet gebeurd': Dit is een verkapt vraag verpakt in dwingen en beschuldiging. Behandel dit niet als een verzoek. Negeer het en 'beloon' alleen (en altijd!) rustige verzoeken, door zelf rustig en kort een antwoord te geven (2).

Extra

Als de ander iets bij jou neerlegt, waardoor jij 'iets moet' (zwaar op de maag):

Bijvoorbeeld: 'kun je de app niet openzetten, sms is te duur'

Leg het terug: 'Minder sms'en mag ook en anders graag op de mail'

Bijvoorbeeld: 'Het is jouw schuld dat de voetbal nu nog thuis ligt, los jij het maar op en kom maar brengen'.

Leg het terug: 'Ik ben het vergeten. Voetbal is geen noodzaak. Mocht het nodig zijn: ik leg hem in de schuur daar kun je het uithalen'.

Bijlage 8: Masic interviewvragen

Zie volgende pagina's.

BEOORDELING VAN VEILIGHEID EN ZORGEN (MASIC-3) juli 2014ⁱ

De auteurs van dit instrument bevelen aan dat de interviewer, indien mogelijk, (a) informatie van de rechtbank of politie (denk hierbij aan: politieregistraties (ook de meldingen), reclasseringsrapportages, CJD informatie) verkrijgt over mogelijk gewelddadig gedrag of mishandeling door de partij(en), alvorens deze beoordeling te verrichten, (b) de beoordeling uitvoert tijdens een intake sessie alvorens eventueel tot mediation wordt besloten, en (c) de beoordeling uitvoert met elke partij afzonderlijk (dat wil zeggen los van de andere partij)ⁱⁱ

[*Lees deze introductie en de vragen voor aan elke partij:*] Voordat we tot een goede beoordeling van de beste aanpak voor u kunnen komen, doen we een intake waarin we de partijen vragen om ons wat achtergrond informatie te geven.ⁱⁱⁱ U zult zich wellicht verbazen over sommige van de vragen, maar het is nuttig om deze intake als een bezoek aan de dokter te zien. Daar worden u vaak ook vragen gesteld die niet belangrijk lijken voor u, maar belangrijk zijn voor de arts. De vragen die we stellen zijn belangrijk voor ons om te beslissen wat het beste zou kunnen werken voor u en de andere partij. Dus probeert u alstublieft de volgende vragen zo goed mogelijk te beantwoorden, wetende dat wij uw antwoorden vertrouwelijk zullen behandelen ten opzichte van de andere partij (en, indien van toepassing, ook van de rechtbank).

Bijkomende instructies: Het heeft over het algemeen de voorkeur om bij het afnemen van het interview de andere partij bij naam te noemen in elk van de onderstaande vragen (in plaats van, bij elke vraag te zeggen: "de andere partij").

ⁱ Amy Holtzworth-Munroe, Connie J.A. Beck, & Amy G. Applegate, Mediator's Assessment of Safety Issues and Concerns Demonstration Version (MASIC-3 Demonstration Version) (2014). De MASIC-3 Demonstratie versie mag vrij worden gereproduceerd, verspreid en vertoond voor niet-commerciële doeleinden. Gebruik van de MASIC-3 Demonstratie Versie voor (a) commercieel gebruik; (b) niet erkend door de auteur; en/of (c) aanpassing van de MASIC-3 Demonstratie Versie zonder toestemming van de auteur, inclusief het ontwikkelen van afgeleide werken, is streng verboden. De eerste versie van de MASIC verscheen in Amy Holtzworth-Munroe, Connie J. A Beck & Amy G. Applegate, "The Mediator's Assessment of Safety Issues and Concerns (MASIC): A Screening Interview for Intimate Partner Violence and Abuse Available in the Public Domain," *Family Court Review*, 48, 646-662 (Oktober 2010). De auteurs erkennen dat de Family Court Review een tijdschrift is van de *Association of Family and Conciliation Courts*, en van hun uitgever *Blackwell Publishing, Inc.* De vragen in Sectie 2 van dit beoordelingsinstrument zijn afgeleid van Marshall L.L., Development of the Severity of Violence Against Women Scale; Sullivan CM, Parisian JA, Davidson WS, Index of Psychological Abuse; & Tjaden P, Thoennes N, National Violence Against Women Survey. De Marshall, Sullivan, en Tjaden screens zijn in hun geheel gevalideerd. Bovendien zijn de aanvankelijke betrouwbaarheids- en validiteitsdata voor Sectie 2 beschikbaar en kunnen op verzoek worden opgevraagd bij de auteurs (Holtzworth-Munroe, Pokman, Rossi, Beck, and Applegate, June 2012, *Association of Family and Conciliation Courts* conference). De auteurs bedanken hun studenten rechten en psychologie die direct en indirect, hebben geassisteerd bij de ontwikkeling van dit beoordelingsinstrument.

Nederlandse geautoriseerde vertaling: Corine de Ruiter en Brigitte van Pol, 2016.

ⁱⁱ De MASIC (met inbegrip van de huidige versie en alle vorige, toekomstige en afgeleide versies) is alleen bedoeld voor screening en biedt geen formele diagnose van de persoon die gescreend of beoordeeld is. De auteurs van de MASIC hebben geen wettelijke aansprakelijkheid of verantwoordelijkheid voor de juistheid en / of de volledigheid van de informatie verkregen door screening met behulp van de MASIC, of voor evaluaties en / of aanbevelingen die op basis van de informatie verkregen met MASIC screening zijn gedaan. Gebruikers van de MASIC, of gebruikers van de informatie verkregen via MASIC screening, worden geacht de voorwaarden in deze disclaimer te hebben aanvaard.

ⁱⁱⁱ Om een kopie van het vertrouwelijke intakeformulier dat gebruikt wordt door mediators van de *Viola J. Taliaferro Family and Children Mediation Clinic* aan de *IE Maurer School of Law* te verkrijgen, kunt u contact opnemen met Professor Amy G. Applegate via aga@indiana.edu.

Casusnummer _____ Onderzoeksnummer: _____ Naam interviewer _____

Geef aan welke partij is geïnterviewd: Man/Vrouw of Man 1/ Man 2 of Vrouw 1 / Vrouw 2

Datum interview _____

3d. Hebt u de relatie beëindigd vanwege een andere relatie? Ja Nee

3e. Gelooft [de andere partij] dat u de relatie heeft beëindigd vanwege een andere relatie? Ja Nee

4. 4a. Hebben u en de andere partij samengewoond?

Ja, totale duur in: jaren _____ of maanden ~~Ne~~ Nee

4b. Zo ja, wonen jullie nog samen?

Ja OF Nee, hoelang geleden bent u apart gaan wonen? in jaren _____ of maanden _____

5. 5a. Hoe lang is het geleden dat u en de andere partij samen zijn geweest of samen iets hebben ondernomen, bijv. samen gegeten, naar een feest of film geweest, samen geslapen? [Wanneer de partijen samen hebben gewoond, maak duidelijk dat u naar de tijd vraagt NADAT ze uit elkaar zijn gegaan]

Antwoord in een getal gemeten in een van de volgende opties:

_____ dagen _____ weken _____ maanden _____ jaren

5b. Wat deden jullie samen? _____

6. 6a. Hebben u en de andere partij kinderen samen? Ja Nee

Casusnummer _____ Onderzoeksnummer: _____ Naam interviewer _____

Geef aan welke partij is geïnterviewd: Man/Vrouw of Man 1/ Man 2 of Vrouw 1 / Vrouw 2

Datum interview _____

6b. Zo ja, kunt u hen beschrijven qua sekse en leeftijd:

Jongen of meisje?	Leeftijd?	Regelingen die voor dit kind moeten worden getroffen: Ja/Nee?	Indien ja, welke?

7. Heeft u kinderen uit een ander huwelijk of relatie die bij u wonen? Ja Nee
Heeft u kinderen van uit een andere relatie die nu elders wonen? Ja Nee

8. Zo ja, hoe kan de andere partij overweg met uw kind / kinderen? _____

9. Wat voor ouderschapsplan of -regeling denkt u dat het beste werkt voor uw gezin?

10. Voelt u zich op uw gemak bij het idee van mediation met de andere partij? Ja Nee [Zo JA, ga naar vraag 13]

11. [Wanneer het antwoord op vraag 10 NEE is] Wat maakt dat u zich niet op uw gemak voelt? _____

12. [Wanneer het antwoord op vraag 10 NEE is] Als dat mogelijk zou zijn, wat zou u dan helpen om u meer op uw gemak te laten voelen? _____

Casusnummer _____ Onderzoeksnummer: _____ Naam interviewer _____

Geef aan welke partij is geïnterviewd: Man/Vrouw of Man 1/ Man 2 of Vrouw 1 / Vrouw 2

Datum interview _____

17. Hoe tevreden bent u met uw rol in het beïnvloeden en maken van de beslissingen?

Wanneer de partijen ouders zijn, vraag dan: Hoe tevreden bent u met uw rol in het beïnvloeden en nemen van beslissingen over de zorg voor uw kind(eren)?

- Erg tevreden
- Tevreden
- Neutraal / Wisselend
- Ontevreden
- Erg ontevreden

18. Hebt u één of meerdere van de volgende zorgen over de andere partij?

- Misbruik van alcohol
- Misbruik van medicijnen op recept
- Drugsgebruik
- Geestelijke gezondheidsproblemen
- Zorgen over kindermishandeling en/of verwaarlozing
- Criminele voorgeschiedenis
- Agressief optreden jegens anderen

Zo ja, vertelt u alstublieft meer over uw zorgen:

19. Denkt u dat [de andere partij] één of meerdere van de volgende zorgen over u zal vermelden?

- Misbruik van alcohol
- Misbruik van medicijnen op recept
- Drugsgebruik
- Geestelijke gezondheidsproblemen
- Zorgen over kindermishandeling en/of verwaarlozing
- Criminele voorgeschiedenis
- Agressief optreden jegens anderen

Zo ja, wat denkt u dat [de andere partij] zal zeggen? _____

Casusnummer _____ Onderzoeksnummer: _____ Naam interviewer _____

Geef aan welke partij is geïnterviewd: Man/Vrouw of Man 1/ Man 2 of Vrouw 1 / Vrouw 2

Datum interview _____

20. Hebt u of [de andere partij] eerder contact gehad met de kinderbescherming, het AMK, SHG of Veilig Thuis? Ja Nee

21. Zo ja, kunt u vertellen waar dat over ging: _____

22. Stel dat u mediation zou krijgen aangeboden, heeft u dan een voorkeur om in dezelfde ruimte als de andere partij te zijn of in een aparte ruimte?

Zelfde ruimte Andere ruimte Geen voorkeur

23. Indien in een andere ruimte, waarom? _____

24. Indien in dezelfde ruimte, waarom? _____

25. Is er in het verleden of het heden wel eens een contactverbod of huisverbod opgelegd aan [de andere partij]? Ja Nee

26. Zo ja, geef uitleg: _____

27. Is de andere partij in het bezit van of heeft hij/zij toegang tot wapens? Ja Nee

28. Zo ja, wat voor type(n) wapens? _____

29. Bent u in het bezit van of heeft u toegang tot wapens? Ja Nee

30. Zo ja, wat voor type(n) wapens? _____

Sectie 2

Nu ga ik u een aantal vragen stellen over uw relatie met NAAM [andere partij]. Ik ben geïnteresseerd in de zaken die [NAAM] eventueel heeft gedaan tijdens een conflict, meningsverschil, ruzie, of uit woede of om u bang te maken of pijn te doen.

Eerst vraag ik of iets ooit is voorgekomen en ik vraag u om met ja of nee te antwoorden.

Als u ja antwoordt, zal ik u vragen of dit gebeurd is in de afgelopen 12 maanden. Indien ja, dan zal ik u vragen hoe vaak het is voorgekomen in de afgelopen 12 maanden. Sommige mensen zullen *exact* weten hoe vaak iets voor is gekomen in de afgelopen 12 maanden terwijl anderen meer een *algemeen idee* hebben hoe vaak iets is voorgekomen. We vragen u erover na te denken en het **precieze aantal te geven (als u dit weet), of uw beste schatting over hoe vaak het in het afgelopen jaar is voorgekomen** [Gebruik deze dikgedrukte tekst wanneer de partij die wordt geïnterviewd aangespoord dient te worden in het beantwoorden van de vraag hoe vaak iets in de afgelopen 12 maanden is voorgekomen – als de partij geen antwoord geeft, gebruik dan de bijgevoegde Antwoordsleutel om toch een antwoord te krijgen.]

A. Heeft de andere partij [NAAM] ooit (tijdens samenwonen of daarbuiten)		B. Gebeurde dit in de laatste 12 maanden?		C. Hoe vaak gebeurde dit in de laatste 12 maanden?
1.	u uitgescholden?	Ja	Nee	
2.	u beledigd of u slecht laten voelen in het bijzijn van anderen?	Ja	Nee	
3.	tegen u geschreeuwd of gegild?	Ja	Nee	
4.	u verboden zonder hem/haar weg te gaan?	Ja	Nee	
5.	geprobeerd te bepalen hoeveel geld u had of uitgif?	Ja	Nee	
6.	geprobeerd uw activiteiten binnen- of buitenshuis te beheersen?	Ja	Nee	
7.	geprobeerd uw contact met familie en vrienden te beheersen?	Ja	Nee	
8.	zich extreem jaloers gedragen, of regelmatig gecontroleerd waar of met wie u was?	Ja	Nee	

Casusnummer _____ Onderzoeksnummer: _____ Naam interviewer _____

Geef aan welke partij is geïnterviewd: Man/Vrouw of Man 1/ Man 2 of Vrouw 1 / Vrouw 2

Datum interview _____

9.	geëist dat u hem/haar gehoorzaamde?	Ja	Nee	Ja	Nee	
10.	huisdieren lichamelijk mishandeld of bedreigd hen te mishandelen om u angst aan te jagen of te kwetsen, of wanneer hij/zij boos was?	Ja	Nee	Ja	Nee	
11.	de kinderen gestraft of te kort gedaan omdat hij/zij boos was op u?	Ja	Nee	Ja	Nee	
12.	dreigende gebaren of gezichten naar u gemaakt of een vuist gebald naar u?	Ja	Nee	Ja	Nee	
13.	gedreigd met het weghalen of laten weghalen van de kinderen bij u?	Ja	Nee	Ja	Nee	
14.	eigendommen kapot gemaakt, bijvoorbeeld tegen een muur, deur, of meubelstuk geslagen of geschopt, of een object gegooid, geslagen of gebroken?	Ja	Nee	Ja	Nee	
15.	gevaarlijk gereden met de auto om u bang te maken of als hij/zij boos op u was?	Ja	Nee	Ja	Nee	
16.	een object naar u gegooid om u angst aan te jagen of pijn te doen of als hij/zij boos op u was?	Ja	Nee	Ja	Nee	
17.	iets waar u aan gehecht was, kapot gemaakt of pijn gedaan?	Ja	Nee	Ja	Nee	
18.	gedreigd iemand pijn te doen die u dierbaar is? (Zo ja, vraag om details en noteer hieronder)	Ja	Nee	Ja	Nee	

Casusnummer _____ Onderzoeksnummer: _____ Naam interviewer _____

Geef aan welke partij is geïnterviewd: Man/Vrouw of Man 1/ Man 2 of Vrouw 1 / Vrouw 2

Datum interview _____

19.	gedreigd u pijn te doen? (Zo ja, vraag om details en noteer hieronder)	Ja Nee	Ja Nee	
20.	gedreigd zichzelf om het leven te brengen? (Zo ja, vraag om details en noteer hieronder)	Ja Nee	Ja Nee	
21.	gedreigd u om het leven te brengen? (Zo ja, vraag om details en noteer hieronder)	Ja Nee	Ja Nee	
22.	gedreigd met een wapen of iets dat als een wapen gebruikt kan worden? (Zo ja, vraag naar details, inclusief soort wapen(s) of object(en), noteer details hieronder)	Ja Nee	Ja Nee	
<p><i>Ik wil u er aan herinneren dat al mijn vragen gaan over dingen die [NAAM] eventueel gedaan heeft tijdens een conflict, meningsverschil of ruzie, of uit woede of om u angst aan te jagen of pijn te doen.</i></p>				
23.	u vastgehouden op een bepaalde plaats?	Ja Nee	Ja Nee	
24.	u geduwd, geschud of vastgegrepen?	Ja Nee	Ja Nee	
25.	u gekrabd, aan uw haren getrokken, uw arm omgedraaid of u gebeten?	Ja Nee	Ja Nee	
26.	u een klap gegeven?	Ja Nee	Ja Nee	
27.	u gestoten of gestompt?	Ja Nee	Ja Nee	

Casusnummer _____ Onderzoeksnummer: _____ Naam interviewer _____

Geef aan welke partij is geïnterviewd: Man/Vrouw of Man 1/ Man 2 of Vrouw 1 / Vrouw 2

Datum interview _____

28.	u geschopt of een trap gegeven?	Ja	Nee	Ja	Nee	
29.	u bij de keel gegrepen of gewurgd?	Ja	Nee	Ja	Nee	
30.	u met iets brandends aangeraakt?	Ja	Nee	Ja	Nee	
31.	een wapen tegen u gebruikt of een ander voorwerp als een wapen gebruikt tegen u? Zo ja, wat voor soort wapen(s) of object(en)?	Ja	Nee	Ja	Nee	
32.	geëist of aangedrongen dat u seksuele activiteiten uitvoerde tegen uw wil?	Ja	Nee	Ja	Nee	
33.	u fysiek gedwongen om seksuele activiteiten uit te voeren tegen uw wil?	Ja	Nee	Ja	Nee	
34.	u gevolgd of bespied op een manier die u angstig maakte of waardoor u zich lastig gevallen voelde?	Ja	Nee	Ja	Nee	
35.	u geprobeerd te contacteren tegen uw wil, of op een manier die u angstig maakte of waardoor u zich lastig gevallen voelde, bijvoorbeeld door ongewenste telefoontjes, mails, sms, Whatsapp, of contact via sociale media (bijv. Facebook, Twitter, Instagram, etc.)?	Ja	Nee	Ja	Nee	
36.	buiten bij uw huis, school, werk of een andere plaats gestaan waar hij/zij niks te zoeken had, op een manier die u angstig maakte of waardoor u zich lastig gevallen voelde?	Ja	Nee	Ja	Nee	

Casusnummer _____ Onderzoeksnummer: _____ Naam interviewer _____

Geef aan welke partij is geïnterviewd: Man/Vrouw of Man 1/ Man 2 of Vrouw 1 / Vrouw 2

Datum interview _____

37.	dingen voor u achtergelaten op een manier die u angstig maakte of waardoor u zich lastig gevallen voelde?	Ja	Nee	Ja	Nee	
38.	iets anders gedaan wat lijkt op het soort gedrag dat we hebben besproken? Zo ja, wat voor soort gedrag(ingen)?	Ja	Nee	Ja	Nee	
<i>Denk nu aan de dingen die we zojuist hebben besproken of aan soortgelijke dingen:</i>						
39.	Hebt u zich door het gedrag van [de andere partij] ooit angstig gevoeld dat u zelf lichamelijk letsel zou oplopen?	Ja	Nee	Ja	Nee	
<i>Hebt u door het gedrag van [de andere partij] ooit een van de volgende typen lichamelijk letsel gehad?</i>						
40.	Schram, kleine blauwe plek, zwelling, of andere lichte verwonding? Notities:	Ja	Nee	Ja	Nee	
41.	Botbreuk, lichte brandwond, snee, grote blauwe plek, of andere matige verwondingen? Notities:	Ja	Nee	Ja	Nee	
42.	Grote wond, ernstige bloeding of verbranding, knock-out geslagen, of andere ernstige verwondingen? Notities:	Ja	Nee	Ja	Nee	

Casusnummer _____ Onderzoeksnummer: _____ Naam interviewer _____

Geef aan welke partij is geïnterviewd: Man/Vrouw of Man 1/ Man 2 of Vrouw 1 / Vrouw 2

Datum interview _____

43.	Blindheid, gehoorverlies, verminking, chronische pijn, of andere permanente schade? Notities:	Ja Nee	Ja Nee	
44.	Hebt u medische hulp gezocht, of had u hulp moeten zoeken voor letsel veroorzaakt door [de andere partij]? Notities:	Ja Nee	Ja Nee	
45.	Hebt u of iemand anders ooit de politie gebeld in verband met het gedrag van [de andere partij]? Wie belde de politie? Wanneer was dat, en wat was de specifieke aanleiding? Notities;	Ja Nee	Ja Nee	

Casusnummer _____ Onderzoeksnummer: _____ Naam interviewer _____
Geef aan welke partij is geïnterviewd: Man/Vrouw of Man 1/ Man 2 of Vrouw 1 / Vrouw 2
Datum interview _____

Sectie 3

1. [**Wanneer de partij een van de items 22-31 en 33 met ja heeft beantwoord**]: U zei dat [Naam] [voeg toepasselijke gedragingen in, bijv. u heeft geslagen en gewurgd]. Hebben deze gedragingen zich de laatste tijd¹ vaker voor gedaan? Ja Nee
2. [**Wanneer de partij een van de items 22-31 en 33 hierboven met ja heeft beantwoord**]: Zijn deze gedragingen ernstiger geworden de laatste tijd? Ja Nee

Voor ALLE partijen: ongeacht of ze wel of niet de items 22-31 en 33 met ja hebben beantwoord, stel de volgende vragen:

3. Bent u bang dat [de andere partij] u kwaad zal doen gedurende een mediation-proces of na overleg met de mediator om iets wat u gezegd of gedaan hebt tijdens de mediation? Ja Nee
 4. Zo ja, geef uitleg: _____
 5. Denkt u dat u op dit moment in gevaar bent? Ja Nee
 6. Zo ja, geef uitleg: _____
 7. Is er nog iets anders dat u graag zou willen delen met mij? _____
 8. Is er nog iets anders waarvan u denkt dat ik dat zou moeten weten? _____
- _____

¹ Soms kan het zijn dat u de ouders pas spreekt als zij al langere tijd uit elkaar zijn, en dat het geweld mede door de scheiding is gestopt. Stel deze vraag in zo'n geval over de laatste 3 maanden voor het uit elkaar gaan van de ouders (niet de 'officiële' echtscheiding), om toch een beeld te krijgen over een eventuele toename/escalatie van het dwingende/controlerende geweld in de periode voorafgaand aan de scheiding.

Sectie 4 – Optionele Demografische Informatie

1. Wat is het hoogste opleidingsniveau dat u hebt afgerond?
 - Basisschool/ groep 8 of lager
 - Een gedeelte/ meeste van de middelbare school
 - Middelbare school diploma: VMBO HAVO VWO
 - MBO diploma:niveau 1 2 3 4
 - HBO Propedeuse
 - HBO Diploma
 - Universiteit Bachelor diploma
 - Universiteit Master Diploma
 - Doctoraat / PhD

2. Wat is uw culturele achtergrond?
 - Nederlands
 - Anders², leg uit: _____
 -

3. 3a. Zijn u en [de andere partij] ooit getrouwd geweest?
 - Ja Nee.

Zo nee, dan was dit de laatste vraag van de MASIC.

3b. Zo ja, hoe lang zijn jullie getrouwd geweest: gemeten in jaren _____ en/of maanden _____

3c. Is dit een echtscheidingszaak?
 - Ja Nee

3d. Zo ja, wat voor soort scheiding?
 - Originele scheiding
 - Wijziging van een vorige scheiding

DIT IS DE LAATSTE VRAAG VAN DIT INTERVIEW.
TOT SLOT WIL IK U NOG ENKELE VRAGEN STELLEN
OVER DIT GESPREK ZELF.

1. We hebben u vragen gesteld over mogelijk agressief gedrag in uw relatie. Hoe was het voor u om hier gedetailleerd bij stil te staan?

² Geef hier aan wat de culturele achtergrond en/of nationaliteit is van de persoon. Voorbeelden zijn: Surinaams-Nederlands en Hindoestaans; Servische nationaliteit, 20 jaar woonachtig in NL; tweede generatie Marokkaans (kind van gastarbeiders), niet religieus.

Casusnummer _____ Onderzoeksnummer: _____ Naam interviewer _____

Geef aan welke partij is geïnterviewd: Man/Vrouw of Man 1/ Man 2 of Vrouw 1 / Vrouw 2

Datum interview _____

2. Hoe heeft u dit gesprek ervaren?

3. Heeft het u misschien nieuwe inzichten geboden?

4. Als u op een schaal van 0 tot 10 moest aangeven hoe prettig u dit gesprek vond, waarbij een 10 zeer prettig is en een 0 zeer onprettig, wat voor cijfer zou u dan kiezen?
